

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის

კ ა ნ ო ნ ი

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ

თავი I

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის მაჩვენებლები

მუხლი 1. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ბალანსი

1. განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ბალანსი თანდართული რედაქციით:

(ათასი ლარი)

დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
შემოსავლები	156 705,0	182 819,6	196 775,0
გადასახადები	143 763,4	167 384,7	180 000,0
გრანტები	2 095,3	5 788,6	500,0
სხვა შემოსავლები	10 846,3	9 646,3	16 275,0
ხარჯები	129 309,4	132 391,4	149 702,7
შრომის ანაზღაურება	35 789,3	35 134,5	38 826,5
საქონელი და მომსახურება	18 415,9	22 198,8	27 827,3
პროცენტი	273,4	367,6	570,0
სუბსიდიები	2 402,6	2 538,5	2 610,7
გრანტები (გაცემული)	45 287,7	29 156,2	49 412,9
სოციალური უზრუნველყოფა	6 486,4	6 739,8	7 499,2
სხვა ხარჯები	20 654,1	36 255,9	22 956,3
საოპერაციო სალდო	27 395,6	50 428,3	47 072,3
არაფინანსური აქტივების ცვლილება	19 819,7	16 951,2	19 632,5
ზრდა (შემცენა)	25 577,9	33 269,7	37 632,5
კლება (გაყიდვა)	5 758,2	16 318,6	18 000,0
მთლიანი სალდო	7 575,8	33 477,1	27 439,8
ფინანსური აქტივების ცვლილება	6 333,8	31 329,7	25 908,0
ზრდა	6 333,8	31 562,1	26 598,0
ვალუტა, დეპოზიტები	6 333,8	29 339,2	22 198,0
აქციები და სხვა კაპიტალი	0,0	2 222,9	4 400,0
სესხები	0,0	0,0	0,0
კლება	0,0	232,4	690,0

ვალუტა, დეპოზიტები			
აქციები და სხვა კაპიტალი		232,4	690,0
ვალდებულებების ცვლილება	-1 242,1	-2 147,4	-1 531,8
კლება	1 242,1	2 147,4	1 531,8
სესხები	1 075,0	1 152,6	1 345,0
სხვა კრედიტორული დავალიანებები	167,0	994,8	186,8
ბალანსი	0,0	0,0	0,0

2. განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება თანდართული რედაქციით:

(ათასი ლარი)

დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
შემოსულობები	162 463,1	199 370,6	215 465,0
შემოსავლები	156 705,0	182 819,6	196 775,0
არაფინანსური აქტივების კლება	5 758,2	16 318,6	18 000,0
ფინანსური აქტივების კლება (ნაშთის გამოკლებით)	0,0	232,4	690,0
ვალდებულებების ზრდა	0,0	0,0	0,0
გადასახდელები	156 129,4	170 031,4	193 267,0
ხარჯები	129 309,4	132 391,4	149 702,7
არაფინანსური აქტივების ზრდა	25 577,9	33 269,7	37 632,5
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	0,0	2 222,9	4 400,0
ვალდებულებების კლება	1 242,1	2 147,4	1 531,8
ნაშთის ცვლილება	6 333,9	29 339,2	22 198,0

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

თავი II

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსავლები

მუხლი 2. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსავლები

განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსავლები 196775.0 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
შემოსავლები	156 705,0	182 819,6	196 775,0
გადასახადები	143 763,4	167 384,7	180 000,0
გრანტები	2 095,3	5 788,6	500,0

სხვა შემოსავლები	10 846,3	9 646,3	16 275,0
------------------	----------	---------	----------

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

მუხლი 3. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის გადასახადები
 განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის გადასახადები 180000.0 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

კოდი	დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
11	გადასახადები	143 763,4	167 384,7	180 000,0
111	გადასახადები შემოსავალზე, მოგებაზე და კაპიტალის ღირებულების ნაზრდზე	143 763,4	167 384,7	180 000,0
1111	ფიზიკური პირებიდან	143 763,4	167 384,7	180 000,0
11111	საშემოსავლო გადასახადი	143 763,4	167 384,7	180 000,0

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

მუხლი 4. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის გრანტები
 განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის გრანტები 500.0 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

კოდი	დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
13	გრანტები	2 095,3	5 788,6	500,0
133	სახელმწიფო მმართველობის სხვადასხვა დონის ორგანიზაციებიდან მიღებული გრანტები	2 095,3	5 788,6	500,0
1331	მიმდინარე-დანიშნულების გრანტები	2 095,3	5 788,6	500,0

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

მუხლი 5. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის სხვა შემოსავლები
 განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის სხვა შემოსავლები 16275.0 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

კოდი	დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
14	სხვა შემოსავლები	10 846,3	9 646,3	16 275,0
141	შემოსავლები საკუთრებიდან	8 637,8	6 292,1	14 455,0
1411	პროცენტები	6 052,1	3 958,1	11 300,0

14115	დეპოზიტებზე და ანგარიშებზე დარიცხული პროცენტები	6 052,1	3 958,1	11 300,0
1412	დივიდენდები	1 312,2	1 317,5	1 600,0
14121	სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმოების მოგებიდან მიღებული დივიდენდები	1 312,2	1 317,5	1 600,0
1415	რენტა	1 273,5	1 016,5	1 555,0
14154	შემოსავალი მიწის იჯარიდან და მართვაში (უზუფრუქტი, ქირავნობა და სხვა) გადაცემიდან	204,5	223,2	190,0
14155	სარგებლობის ლიცენზიის გაცემის საფასურით მიღებული შემოსავლები	1 069,0	793,2	1 365,0
142	საქონლისა და მომსახურების რეალიზაცია	553,2	584,1	653,0
1422	ადმინისტრაციული მოსაკრებლები და გადასახდელები	37,1	23,7	33,0
14222	სალიცენზიო მოსაკრებლები	15,0	22,9	33,0
14223	სანებართვო მოსაკრებლები	21,7	0,6	
14227	სახელმწიფო ბაჟი	0,1		
14229	საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებელი	0,3	0,2	
1423	არასაბაზრო წესით გაყიდული საქონელი და მომსახურება	516,1	560,5	620,0
14232	შემოსავლები მომსახურების გაწევიდან	516,1	560,5	620,0
1423209	შემოსავალი სხვა არაკლასიფიცირებული მომსახურების გაწევიდან	516,1	560,5	620,0
143	სანქციები (ჯარიმები და საურავები)	117,9	347,6	100,0
145	შერეული და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები	1 537,4	2 422,5	1 067,0
1459	სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები	1 537,4	2 422,5	1 067,0

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

თავი III

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ხარჯები, არაფინანსური აქტივები და მათი ფუნქციონალური კლასიფიკაცია

მუხლი 6. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ხარჯები

განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ხარჯები 149702.7 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
ხარჯები	129 309,5	132 391,4	149 702,7
შრომის ანაზღაურება	35 789,3	35 134,5	38 826,5
საქონელი და მომსახურება	18 415,9	22 198,8	27 827,3
პროცენტი	273,4	367,6	570,0

სუბსიდიები	2 402,6	2 538,5	2 610,7
გრანტები (გაცემული)	45 287,7	29 156,2	49 412,9
სოციალური უზრუნველყოფა	6 486,4	6 739,8	7 499,2
სხვა ხარჯები	20 654,1	36 255,9	22 956,3

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

მუხლი 7. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის არაფინანსური აქტივების ცვლილება

განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის არაფინანსური აქტივების ცვლილება 19 632.5 ათასი ლარის ოდენობით, მათ შორის:

ა) განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის არაფინანსური აქტივების ზრდა 37632.5 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

კოდი	დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
101	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო	132,3	47,0	10,0
102	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საარჩევნო კომისია	0,0	0,0	8,0
103	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა	16 065,2	22 796,3	30 909,0
104	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო	4 991,4	6 438,2	4 003,0
105	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო	3 082,8	2 559,0	1 118,0
106	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	228,8	126,2	499,6
107	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	530,7	720,5	866,9
108	უმაღლესი განათლებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	432,8	97,9	
109	საერთო-დანიშნულების რესპუბლიკური გადასახდელები	114,0	484,6	218,0
სულ		25 577,9	33 269,7	37 632,5

ბ) განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის არაფინანსური აქტივების კლება 18000.0 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

კოდი	დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
31	არაფინანსური აქტივები	5 758,2	16 318,6	18 000,0
311	ძირითადი აქტივები	1 731,5	3 522,0	3 500,0

312	მატერიალური მარაგები	891,7	882,0	950,0
314	არამწარმოებლური აქტივები	3 134,9	11 914,6	13 550,0

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

მუხლი 8. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ფუნქციონალური კლასიფიკაცია

განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდა ფუნქციონალურ ჭრილში 187 555.2 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

კოდი	დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
701	საერთო-დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	60 661,1	47 949,2	68 265,9
7011	აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოების საქმიანობის უზრუნველყოფა, ფინანსური და ფისკალური საქმიანობა, საგარეო ურთიერთობები	12 813,8	18 368,7	16 511,1
70111	აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოების საქმიანობის უზრუნველყოფა	8 201,5	8 469,0	8 307,00
70112	ფინანსური და ფისკალური საქმიანობა	4 595,3	9 890,5	8 189,1
70113	საგარეო ურთიერთობები	17,0	9,2	15,0
7013	საერთო-დანიშნულების მომსახურება	1 707,3	1 822,1	2 030,8
7016	ვალთან დაკავშირებული ოპერაციები	273,4	367,6	570,0
7017	საერთო-დანიშნულების ფულადი ნაკადები მთავრობის სხვადასხვა დონეებს შორის	45 287,7	27 186,0	45 840,9
7018	სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა საერთო-დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურებაში	578,9	204,8	3 313,1
703	საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	2 042,9	1 959,5	0,0
7032	სახანძრო-სამაშველო სამსახური	2 042,9	1 959,5	0,0
704	ეკონომიკური საქმიანობა	38 538,2	41 603,0	54 829,6
7042	სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა, მეთევზეობა და მონადირეობა	6 486,7	10 424,1	8 097,4
70421	სოფლის მეურნეობის სექტორის მართვასთან, ვეტერინარული, მცენარეთა დაავადებების საწინააღმდეგო და სხვა მომსახურება	3 146,2	6 725,2	4 441,0
70422	სატყეო მეურნეობა	3 340,5	3 698,9	3 656,4
7045	ტრანსპორტი	25 258,8	26 161,0	37 050,8
70451	სავტომობილო ტრანსპორტი	19 474,8	26 161,0	37 050,8
70452	საზღვაო ტრანსპორტი	5 784,0	0,0	0,0
7047	ეკონომიკის სხვა დარგები	6 089,5	4 219,1	8 905,0
70473	ტურიზმი	3 304,9	760,9	5 798,8
70474	მრავალმიზნობრივი განვითარების პროექტები	2 784,6	3 458,2	3 106,2
7049	სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა ეკონომიკურ სფეროში	703,2	798,8	776,4

705	გარემოს დაცვა	1 628,3	1 196,7	1 191,3
7053	გარემოს დაბინძურების წინააღმდეგ ბრძოლა	30,0	41,0	43,5
7054	ბიომრავალფეროვნებისა და ლანდშაფტების დაცვა	548,2		
7056	სხვა არაკლასიფიცირებული ხარჯები გარემოს დაცვის სფეროში	1 050,1	1 155,7	1 147,8
706	საბინაო კომუნალური მეურნეობა	2 809,3	2 280,3	1 785,4
7061	ბინათმშენებლობა	2 809,3	2 280,3	1 785,4
707	ჯანმრთელობის დაცვა	7 925,5	8 273,3	10 203,9
7072	ამბულატორიული მომსახურება	2 227,7	1 472,6	2 232,2
7073	სავადმყოფოების მომსახურება	2 766,1	3 609,1	4 250,0
7074	საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება	729,3	896,8	1 150,5
7076	სხვა არაკლასიფიცირებული ხარჯები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში	2 202,4	2 294,8	2 571,2
708	დასვენება, კულტურა და რელიგია	22 267,9	43 109,1	25 380,2
7081	მომსახურება დასვენებისა და სპორტის სფეროში	7 952,9	26 276,7	10 241,9
7082	მომსახურება კულტურის სფეროში	11 264,1	10 944,4	10 253,4
7083	ტელე-რადიო მაუწყებლობა და საგამომცემლო საქმიანობა	221,6	208,4	223,8
7084	რელიგიური და სხვა სახის საზოგადოებრივი მომსახურება	122,0	69,3	0,0
7086	სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა დასვენების, კულტურისა და რელიგიის სფეროში	2 707,3	5 610,3	4 661,1
709	განათლება	17 751,5	18 185,4	21 825,0
7092	ზოგადი განათლება	863,5	6 900,0	1 201,3
7094	უმაღლესი განათლება	2 791,0	2 358,6	3 555,0
7098	სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა განათლების სფეროში	14 097,0	8 926,8	17 068,7
710	სოციალური დაცვა	1 262,7	1 104,6	3 854,0
7101	ავადმყოფთა და შუზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვა	154,4	186,7	180,0
7102	ხანდაზმულთა სოციალური დაცვა	58,0	46,0	50,0
7106	საცხოვრებლით უზრუნველყოფა	96,9	119,2	3 124,0
7109	სხვა არაკლასიფიცირებული საქმიანობა სოციალური დაცვის სფეროში	953,4	752,7	500,0
სულ		154 887,4	165 661,1	187 335,2

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

თავი IV

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის მთლიანი სალდო, ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების ცვლილება

მუხლი 9. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის მთლიანი სალდო განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის მთლიანი სალდო 27439.8 ათასი ლარის ოდენობით.

მუხლი 10. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ფინანსური აქტივების ცვლილება განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ფინანსური აქტივების ცვლილება 25908.0 ათასი ლარის ოდენობით, მათ შორის:

1. განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ფინანსური აქტივების ზრდა 26598.0 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
ფინანსური აქტივების ცვლილება	6 333,8	31 562,1	26 598,0
ზრდა	6 333,8	31 562,1	26 598,0
ვალუტა, დეპოზიტები	6 333,8	29 339,2	22 198,0
აქციები და სხვა კაპიტალი	0,0	2 222,9	4 400,0

2. განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ფინანსური აქტივების კლება 690.0 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
ფინანსური აქტივების ცვლილება	0,0	232,4	690,0
კლება	0,0	232,4	690,0
ვალუტა, დეპოზიტები	0,0	0,0	0,0
აქციები და სხვა კაპიტალი	0,0	232,4	690,0

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

მუხლი 11. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ვალდებულებების ცვლილება განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ვალდებულებების ცვლილება (-1531.8) ათასი ლარის ოდენობით, მათ შორის:

განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ვალდებულებათა კლება 1531.8 ათასი ლარის ოდენობით:

(ათასი ლარი)

დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
ვალდებულებების ცვლილება	-1 242,1	-2 147,4	-1 531,8
კლება	1 242,1	2 147,4	1 531,8
სესხები	1 075,0	1 152,6	1 345,0
სხვა კრედიტორული დავალიანებები	167,0	994,8	186,8

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები

მუხლი 12. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები
განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები (ქვეპროგრამები) შემდეგი რედაქციით:

1 წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განხორციელება

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ძლიერი წარმომადგენლობითი ორგანოს გამართული ფუნქციონირება, ვინაიდან იგი არის რეგიონის პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების განმსაზღვრელი, საკანონმდებლო და მაკონტროლებელი ფუნქციების მქონე ხელისუფლების შტო.

პრიორიტეტის ფარგლებში განსახორციელებელი პროგრამების მეშვეობით რეგიონში ხორციელდება ქვეყნის მიერ აღიარებული დემოკრატიული ღირებულებებისა და დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერების მხარდაჭერა, სამოქალაქო პლურალიზმის ხელშეწყობა და საარჩევნო სისტემის განვითარება.

1.1 საკანონმდებლო საქმიანობა

კომპეტენციის ფარგლებში საკანონმდებლო საქმიანობის განხორციელება, კონტროლი აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქმიანობაზე.

საქართველოსა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონმდებლობით განსაზღვრული სხვა უფლებამოსილებების განხორციელება.

1.2 საარჩევნო სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება

საარჩევნო კანონმდებლობის გაუმჯობესების, მასში თანამედროვე მოთხოვნების გათვალისწინების, საარჩევნო ადმინისტრაციის ფუნქციონირებისა და საარჩევნო პროცესის მუდმივი სრულყოფის მიზნით რეკომენდაციების შემუშავება.

საარჩევნო ინსტიტუტის, სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა და საარჩევნო რეფორმების ხელშეწყობა.

საარჩევნო ადმინისტრაციის მუშაობის ეფექტურობა, ამომრჩეველთა საარჩევნო უფლებების დაცვა და უზრუნველყოფა, დემოკრატიული და სამართლიანი არჩევნების გამართვა.

ადგილობრივ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობა, მოქალაქეთა საარჩევნო უფლებების უზრუნველყოფა და რეალიზაცია არჩევნების მომზადებასა და ჩატარებასთან დაკავშირებული ურთიერთობების დარეგულირება.

2 აღმასრულებელი ხელისუფლების უფლებამოსილების განხორციელების ხელშეწყობა

რეგიონის ინსტიტუციური განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია აღმასრულებელი ორგანოს გამართული ფუნქციონირება.

2.1 მთავრობის უფლებამოსილების განხორციელების ხელშეწყობა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის მიერ აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში აღმასრულებელი ხელისუფლების განხორციელების პირობების შექმნა;

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებათა საქმიანობის კოორდინაციისა და კონტროლის განხორციელება;

მთავრობის საქმიანობის ორგანიზაციული, სამართლებრივი და ინფორმაციულ-ანალიტიკური უზრუნველყოფა;

მთავრობის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებათა შესრულების კონტროლის განხორციელება. მთავრობის თავმჯდომარის თანამშრომლობის ხელშეწყობა სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის დაწესებულებებთან.

3 რეგიონის ფინანსური რესურსების მართვა და საინვესტიციო გარემოს ხელშეწყობა

ეფექტიანი და გამჭვირვალე საბიუჯეტო პროცესის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფს საჯარო ფინანსების მოქნილ მართვას, სექტორში გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების სისტემის ჩამოყალიბებას, აგრეთვე სახელმწიფო სახსრების ეკონომიურ და ეფექტიანად ხარჯვაზე მონიტორინგს.

ელექტრონული ხაზინის ძირითადი ექსპლუატაცია. რეგიონში ხელსაყრელი ეკონომიკური გარემოს შექმნისა და მდგრადი ეკონომიკური განვითარების მიზნით წინადადებების შემუშავება. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების გამჭვირვალედ და ეფექტიანად მართვა, მისი სრულყოფილად აღრიცხვა, მოვლა-პატრონობა და პრივატიზაცია. რეგიონის სივრცითი, ქალაქმშენებლობითი და დაგეგმარების პროექტების შედგენა. დამწყები და განვითარებადი ბიზნესის ხელშეწყობა. ბიზნეს-ინტერესების დაცვა და ექსპორტის ხელშეწყობა. საფრთხის შემცველი ობიექტების მონიტორინგი და მართვა.

3.1 ფინანსების, ეკონომიკური პოლიტიკისა და ქონების სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე საფინანსო სისტემის მართვა და საფინანსო-საბიუჯეტო პოლიტიკის რეგულირება.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტით გათვალისწინებული ღონისძიებების შეუფერხებელი დაფინანსების უზრუნველყოფა.

რეგიონის სოციალურ-ეკონომიკური კეთილდღეობის გაზრდის მიზნით ეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანად შემუშავება და წარმართვა.

ავტონომიურ რესპუბლიკაში სამშენებლო საქმიანობის პოლიტიკის განხორციელება; სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმარების დოკუმენტების შემუშავების პროცესის წარმართვა.

3.2 რეგიონში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა

რეგიონის საინვესტიციო-საპრივატიზაციო პროცესის სრულყოფა.

აჭარის რეგიონისა და მისი საინვესტიციო პოტენციალის პრომოუშენი.

ეკონომიკური ობსერვატორიის მიერ ეკონომიკური კონიუნქტურის კვლევების ჩატარება.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მდებარე სახელმწიფო და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული ქონების ეფექტურად მართვა და განკარგვა.

3.2.1 რეგიონის საინვესტიციო პოტენციალის პრომოუშენი

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საინვესტიციო პოტენციალის ცნობადობის გაზრდა.

რეგიონისა და მისი საინვესტიციო პოტენციალის შესახებ საპრომოუშენო მასალების მომზადება. საერთაშორისო საინვესტიციო/ბიზნეს-ფორუმებზე, ტურებზე, რეგიონის მონაწილეობის უზრუნველყოფა და მისი საინვესტიციო პოტენციალის წარდგენა.

3.2.2 ეკონომიკური ობსერვატორია

სტატისტიკური და მარკეტინგული ინფორმაციის ნაკლებობა, ეკონომიკური ანალიზისა და რეგიონის საინვესტიციო პოტენციალის შეფასებისათვის, განაპირობებს გადაწყვეტილების მიღებაზე ორიენტირებული გამოყენებითი კვლევების ჩატარების აუცილებლობას. ობსერვატორიის, როგორც ცალკე ორგანიზაციული ერთეულის შექმნამდე მოხდა სამუშაო ჯგუფის ფორმირება, რომლის მთავარი ფუნქციაა არსებული ინფორმაციის სინთეზი და ეკონომიკური კონიუნქტურის კვლევების ჩატარება. სამუშაო ჯგუფი კვლევებს ჩატარებს როგორც საკუთარი ძალებით, ასევე საკონსულტაციო კომპანიების დახმარებით. კვლევები ძირითადად შეეხება ეკონომიკურ კონიუნქტურას და შესაძლებელია მოიცვას შემდეგი მიმართულებები: ეკონომიკის სექტორები (მრეწველობა, ტურიზმი, მშენებლობა და სხვა), მცირე და საშუალო ბიზნესი, საინვესტიციო-საპრივატიზაციო პროცესები, შრომის ბაზარი, ექსპორტი/იმპორტი და სხვა.

სამუშაო ჯგუფი წარმოდგენილი სამუშაო გეგმის მიხედვით განახორციელებს მის საქმიანობას.

3.2.3 აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული სახელმწიფო ქონების მართვა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მდებარე სახელმწიფო და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული ქონების ეფექტურად მართვა და განკარგვა.

შენობა-ნაგებობების, მიწის ნაკვეთების (სასოფლო-სამეურნეო და არასასოფლო-სამეურნეო) და ხაზობრივი ნაგებობების აგეგმვის სავსე და კამერალური სამუშაოების შექმნა; ელექტრონული აუქციონების განცხადების განთავსებისა და ვაჭრობის პროცესის უზრუნველყოფის მომსახურების შექმნა; ქვეპროგრამის ფარგლებში აუცილებელი ტენდერების ჩატარების მიზნით, სატენდერო დოკუმენტაციის და განცხადების გამოქვეყნების მომსახურების შექმნა; აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონებების ელ ენერჯით მომარაგება; აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონებების დაცვის მიზნით დარაჯების (ყარაულების) დროებით სამუშაოზე აყვანა; სახელმწიფო ქონებისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების საბაზრო ღირებულებისა და საიჯარო ღირებულების დადგენა.

3.3 ქალაქმშენებლობითი და სივრცითი მოწყობის პროგრამა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული თვითმმართველი ერთეულების ტერიტორიების შემდგომი გამოყენების დადგენა, საკურორტო-სარეკრეაციო ადგილებისა და ტერიტორიების ურბანული განვითარება.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული თვითმმართველი ერთეულების ტერიტორიების სივრცითი მოწყობის, საკურორტო-სარეკრეაციო ადგილების დაგეგმვისა და ტერიტორიების ურბანული განვითარების დოკუმენტის შედგენა.

3.4 სახაზინო მომსახურება

ელექტრონული ხაზინის ძირითადი ექსპლუატაცია.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილის აღსრულება, მისი შემოსულობების და გადასახდელების ზუსტი და ოპერატიული აღრიცხვა.

ბიუჯეტის ოპერატიული, ყოველთვიური, ყოველკვარტალური და წლიური ანგარიშების მომზადება.

3.5 დამწყები და განვითარებადი ბიზნესის ხელშეწყობა

ინკუბირებული კომპანიების საქმიანობის ხელშეწყობა-მონიტორინგი და ბიზნესის განვითარებისათვის საჭირო სერვისების და რესურსების მიწოდება.

3.6 ბიზნეს-ინტერესების დაცვა და ექსპორტის ხელშეწყობა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სავაჭრო-სამრეწველო პალატის წევრების ინტერესების დაცვა ადგილობრივ და ცენტრალურ ხელისუფლებაში.

სერვისების დახვეწა, ბიზნესმენებისა და ინვესტორების საქმიანობისათვის ხელშეწყობა.

აჭარის რეგიონის ბიზნეს-გარემოს გაუმჯობესება.

3.7 საფრთხის შემცველი ობიექტებისათვის მომსახურების მიწოდება და მართვა

საფრთხის შემცველი ობიექტების ტექნიკური დიაგნოსტიკების ჩატარება, სამშენებლო მასალებსა და პროდუქციაზე გამოცდების ჩატარება.

ოპერატიული დიაგნოსტიკების მონაცემებით საექსპლუატაციო-ტექნიკური დოკუმენტაციის ანალიზი; ობიექტის შემოწმება ურღვევი მეთოდით – (ვიზუალურ გაზომვითი მეთოდი, ძირითადი მეტალისა და შენადული ნაკერების დეფექტოსკოპია, სისქემზომი კონტროლი); მასალის მექანიკური თვისებებისა და

შემადგენლობის გამორკვევა; სიმტკიცესა და სიმკვრივეზე შემოწმებითი გათვლების შესრულება და გამოცდა დატვირთვით; გამოვლენილი დეფექტების ანალიზი, მათი მიზეზების დადგენა, განსაზღვრული პარამეტრების დაზუსტება. მზა ბეტონის სიმტკიცის განსაზღვრა კუმშვაზე, ბეტონის საკედლე ქვების, ბეტონის ფილების (ტროტუარებისათვის), სიმტკიცის განსაზღვრა კუმშვაზე, არამადნეული მასალების, მოსაპირკეთებელი და საგზაო მასალების ხარისხის შემოწმება; ბეტონის ხარისხის შემოწმება ურღვევი მეთოდით; ბეტონში არმატურის დიამეტრისა და ბადურის განლაგების განსაზღვრა. ნივთის მფლობელის/ინსპექტირების ორგანოს მოთხოვნის შემთხვევაში, სხვადასხვა-დანადგარ მოწყობილობების (მათი ცალკეული კომპონენტების) მწარმოებლის/დამამზადებლის მიერ დადგენილ პარამეტრებთან შესაბამისობის გამოკვლევა და შესაბამისი დოკუმენტაციის მომზადებისა და გაცემის უზრუნველყოფა მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

4 გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვა

ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უვნებელი (უსაფრთხო) გარემოს შენარჩუნება და გარემოს მავნე ზემოქმედებისაგან დაცვა;

ადამიანის ჯანმრთელობისა და ბუნებრივი გარემოსათვის ატმოსფერული ჰაერის უსაფრთხო მდგომარეობის მიღწევა, შენარჩუნება და გაუმჯობესება;

წყლის მავნე ზემოქმედების აცილება, წყლის ობიექტების დაცვა და წყლის რესურსების რაციონალური გამოყენება დღევანდელი და მომავალი თაობების ინტერესებისა და მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინებით;

საშიში ქიმიური ნივთიერებების შეფასებაში მონაწილეობა, ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე მათი მავნე ზემოქმედების თავიდან აცილება და მოსახლეობის ინფორმირება იმ საშიშროების შესახებ, რომელსაც იწვევენ საშიში ქიმიური ნივთიერებები;

თვითმყოფადი ბუნებრივი და კულტურული გარემოსა და მისი ცალკეული კომპონენტების, მათ შორის, მცენარეული საფარისა და ცხოველთა სამყაროს, ბიომრავალფეროვნების, ლანდშაფტის, ტყეში არსებული კულტურისა და ბუნების ძეგლების, მცენარეთა იშვიათი და გადაშენების პირას მყოფი სახეობების მომავალი თაობებისათვის შენარჩუნება და დაცვა;

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე საშიში (სტიქიური) გეოლოგიური პროცესების შესწავლა, საშიში გეოლოგიური მოვლენების პროგნოზირება და საინფორმაციო-საცნობარო მონაცემთა ბაზის შექმნა.

4.1 გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სფეროს მართვა

მდგრადი გარემოს დაცვითი ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება; გარემოს ხარისხობრივი მაჩვენებლების მონიტორინგი; საშიში (სტიქიური) გეოლოგიური პროცესების შესწავლა, პროგნოზირება და საინფორმაციო-საცნობარო მონაცემთა ბაზის შექმნა; საზოგადოების ეკოლოგიური ცნობიერების ამაღლება, გარემოს დაცვის სფეროსთან დაკავშირებულ საკითხებზე სხვადასხვა ადგილობრივ და საერთაშორისო სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა.

4.2 გარემოსდაცვითი პროგრამა

ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროს კონტროლი და ზედამხედველობა; გარემოს ინტეგრირებული მართვის ხელშეწყობა.

პროგრამა მოიცავს 2 ქვეპროგრამას, რომლებიც გამიზნულია ლოკალური გარემოსდაცვითი პრობლემების მოგვარებისათვის.

4.2.1 აჭარის სანაპირო ზოლის ჩამდინარე წყლებისა და ატმოსფერული ჰაერის აქტიურ დამაბინძურებელ კერებში გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულების მდგომარეობის მონიტორინგი

სანაპირო ზოლის დაბინძურების წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერსა და წყლებზე ფაქტობრივი ზემოქმედების მონიტორინგი.

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ზღვის სანაპირო ზოლის ტერიტორიაზე ატმოსფერული ჰაერისა და წყლის დამაბინძურებელი ობიექტების მონიტორინგი, ჩამდინარე წყლისა და ატმოსფერული ჰაერის ხარისხობრივი მაჩვენებლების განსაზღვრა, მავნე ნივთიერებათა ჩაშვების მინიმუმაცია. მონიტორინგის განხორციელების შედეგად გამოვლენილ დარღვევებზე დროული რეაგირების მიზნით, შეგროვებული მასალების შესაბამის ორგანოებზე გადაცემა.

4.2.2 აჭარის სანაპირო ზოლის სარფი-ჩოლოქის მონაკვეთზე ზღვის წყლების ხარისხობრივი მაჩვენებლების მონიტორინგი

აჭარის სანაპირო ზოლის სარფი-ჩოლოქის მონაკვეთზე საბანაო წყლის ხარისხობრივი მაჩვენებლების მონიტორინგი.

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ზღვის სანაპირო ზოლის მონიტორინგი, ზღვის წყლის ხარისხობრივი მაჩვენებლების ბაქტერიოლოგიური განსაზღვრა, მავნე ნივთიერებათა ჩაშვების მინიმუმაცია, მონიტორინგის განხორციელების შედეგად გამოვლენილ დარღვევებზე დროული რეაგირების მიზნით, შეგროვებული მასალების შესაბამის ორგანოებზე გადაცემა.

5 ტყის მდგრადი მართვა

5.1 ტყის დაცვა და მოვლა

ტყის ბუნებრივი და ანთროპოგენული ზემოქმედებისაგან დაცვა და ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნება. დეგრადირებული ტყეების აღდგენა და ტყით დაუფარავი ფართობების გაშენება.

5.1.1 დეგრადირებული ტყეების აღდგენა-განახლება და ეროზიის წინააღმდეგ ბრძოლა

ტყის აღდგენა. ტყის დეგრადირებული ფართობების შერჩევა, შემოღობვა და აჩიქნვა. ტყის მავნებელ დაავადებებთან ბრძოლის სამსახურის ლაბორატორიის შენობა-ნაგებობის მოწყობა და ტექნიკური ბაზის გაძლიერება. ფიტო და ენტო მავნებლების კერების დროული გამოვლენა და მათ წინააღმდეგ ეფექტური ბრძოლის ღონისძიებების დასახვა და განხორციელება, რისკების იდენტიფიცირება, დაავადებებზე რეაგირების ზომების იდენტიფიცირება.

5.2 ეკოლოგიური განათლების ხელშეწყობა და ცნობიერების ამაღლება

ტყის რესურსებით სარგებლობისა და სატყეო სექტორის მართვის საკითხებთან დაკავშირებით მოსახლეობისა და ტყის რესურსების მომხმარებელთა ცნობიერების ამაღლება, სატყეო სექტორში განათლების ხელშეწყობა.

5.2.1 სატყეო სექტორში განათლების ხელშეწყობა

სატყეო სექტორთან დაკავშირებით სკოლებსა და უმაღლეს სასწავლებლებში საჯარო ლექციებისა და სემინარების ორგანიზება; სტუდენტებისა და მოსწავლეების ჩართვა სააგენტოს მიერ წარმართულ ტყის მოვლა-პატრონობის აქციებსა და ინიციატივებში.

5.3 ორგანიზაციული ეფექტიანობის ამაღლება

ადამიანური რესურსების მართვის ეფექტიანი სისტემის-დანერგვა;

თანამშრომელთა გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების შესაძლებლობების შექმნა;

ინფორმაციული ტექნოლოგიების, ხარისხის მართვისა და მონიტორინგისა და შეფასების სისტემების-დანერგვა;

ეფექტიანი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის უზრუნველყოფა.

5.3.1 ორგანიზაციული მართვა

ორგანიზაციის ვებგვერდის მუდმივი გაუმჯობესება და სააგენტოს ახალ ფუნქციონალურ დატვირთვასთან შესაბამისობაში მოყვანა; აჭარის მთავრობის ერთიან ელექტრონულ სისტემასთან ინტეგრირება და ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის პროგრამული უზრუნველყოფის-დანერგვა; მონიტორინგისა და შეფასების სათანადო ინსტრუმენტების შემუშავება და შედეგების ანგარიშგების ერთიანი სისტემის-დანერგვა.

5.3.2 სატყეო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის გამართვა

სატყეო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება; საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარება, მეტყევის სახლების მოწყობა.

5.4 ტყის მართვის დაგეგმვა

ტყის მართვასთან დაკავშირებით ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღება. ტყის ინვენტარიზაცია/ტყეთმოწყობა და ტყის მართვის გეგმის შემუშავება; ტყის მართვის ყოველწლიური საოპერაციო გეგმების შემუშავება ტყის მართვის გეგმაზე დაყრდნობით; რეგიონის ტყის ფონდის საზღვრების დაზუსტება და რეგისტრაცია; სატყეო-სამეურნეო საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობის გეგმების შემუშავება რეგიონის თითოეული მუნიციპალიტეტისათვის.

6 ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა

ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის 2016-2019 წლების საშუალოვადიანი პრიორიტეტი ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობაა, რაც გულისხმობს ტურიზმისა და კურორტების სფეროში ეფექტური პოლიტიკის გატარებას და რეგიონის ტურიზმისა და კურორტების განვითარების ხელშეწყობას, რეგიონის ტურისტული შესაძლებლობების გამოვლენას, ტურისტული პროდუქტების გამრავალფეროვნებას და რეგიონის ცნობადობის გაზრდას საერთაშორისო და შიდა ბაზარზე, ურთიერთთანამშრომლობითა და ინოვაციური ინიციატივებით პარტნიორობისა და დაინტერესებული პირების დახმარებას ხარისხის სტანდარტის ამაღლებაში.

6.1 ტურიზმისა და კურორტების სფეროს მართვა და დარგის ეფექტიანი განვითარების ხელშეწყობა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე ტურიზმისა და კურორტების სფეროში ერთიანი პოლიტიკის გატარება და დარგის საჭიროებებზე მორგებული გადაწყვეტილებების მიღება. ქვეყანაში ტურიზმისა და კურორტების სფეროს ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმირებასა და განხორციელებაში მონაწილეობა;

ტურიზმისა და კურორტების სფეროებში განსახორციელებელი პროგრამების შესრულების კოორდინაცია და მართვა.

რეგიონში დარგის განვითარებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მისაღებად საჭირო მონაცემების მოგროვება და ანალიზი.

დარგის განვითარებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე რეკომენდაციების მომზადება დარგობრივი პოლიტიკის შემუშავების ან მასში ცვლილებების შეტანისათვის.

ტურიზმის დეპარტამენტის ორგანიზაციული ეფექტიანობის ამაღლება.

6.1.1 ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის მართვა

ქვეყანაში ტურიზმისა და კურორტების სფეროს ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმირებასა და განხორციელებაში მონაწილეობა;

ტურიზმისა და კურორტების სფეროებში განსახორციელებელი პროგრამების შესრულების კოორდინაცია და მართვა.

6.1.2 დარგის საჭიროებებისა და განვითარების პოტენციალის კვლევა და სტატისტიკის წარმოება

რეგიონში დარგის განვითარებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მისაღებად საჭირო მონაცემების მოგროვება და ანალიზი.

ტურისტთა განთავსების ობიექტების კვლევა-აღწერა და სტატისტიკური მონაცემების მოპოვება; ტურისტების ვიზიტის აღწერა, მათი კმაყოფილების დონისა და მოთხოვნების კვლევა; სტატისტიკური ანალიზი.

6.1.3 კერძო და საჯარო სექტორთან თანამშრომლობით აჭარაში ტურიზმის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა

დარგის განვითარებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე რეკომენდაციების მომზადება დარგობრივი პოლიტიკის შემუშავების ან მასში ცვლილებების შეტანისათვის.

ტურიზმის დეპარტამენტის მრჩეველთა საბჭოს ინსტიტუციური და ფუნქციური გაძლიერება. ავტონომიის დონეზე ტურიზმის საკოორდინაციო მექანიზმის ჩამოყალიბება.

ჩატარებული კვლევების საფუძველზე დაინტერესებულ მხარეებთან აქტიური თანამშრომლობით ტურიზმის განვითარების მიმართულებების განსაზღვრა და მომსახურების გაუმჯობესების რეკომენდაციების მომზადება.

სსიპ – საქართველოს ტურიზმის ეროვნულ ადმინისტრაციასთან თანამშრომლობა ტურიზმის სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებისა და განხორციელების მიზნით.

დარგის წარმომადგენლებთან აქტიური კოორდინაციითა და თანამშრომლობით დარგის განვითარების საკანონმდებლო ინიციატივების შემუშავება;

6.1.4 დეპარტამენტის ორგანიზაციული განვითარება

ტურიზმის დეპარტამენტის ორგანიზაციული ეფექტიანობის ამაღლება.

ექსკლუზიური სარეკლამო ფოტოების გადაღება;

დეპარტამენტის პოზიტიური იმიჯის დამკვიდრება.

6.2 აჭარის ტურისტული მარკეტინგი ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზარზე

რეგიონის, როგორც ტურისტული-დანაშნულების ადგილის ცნობადობის ამაღლება

რეგიონის ტურისტული პოტენციალის პოპულარიზაცია ქვეყნის შიდა და საერთაშორისო ბაზარზე;

პირდაპირი სარეკლამო კამპანიების წარმოება მიზნობრივ ბაზრებზე;

საერთაშორისო ბაზრობა-გამოფენებში მონაწილეობა;

სარეკლამო-საინფორმაციო პროდუქციის მომზადება და გავრცელება;

სარეკლამო-საინფორმაციო ტურების ორგანიზება;

ონლაინ-მარკეტინგული ღონისძიებების განხორციელება;

6.2.1 რეგიონის, როგორც ტურისტული-დანაშნულების ადგილის მარკეტინგი საერთაშორისო ბაზარზე

სამიზნე ქვეყნებში რეგიონის, როგორც ტურისტული-დანაშნულების ადგილის მარკეტინგი და რეკლამირება.

მიზნობრივ ბაზარზე პირდაპირი სარეკლამო და პიარკამპანიების წარმოება;

საერთაშორისო ბაზრობა-გამოფენებში მონაწილეობა და სარეკლამო-საინფორმაციო პროდუქციის გავრცელება;

სარეკლამო-საინფორმაციო ტურების ორგანიზება; საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენებში, კონფერენციებში და სემინარებში მონაწილეობა რეგიონის პოპულარიზაციის მიზნით.

6.2.2 რეგიონის ტურისტული პოტენციალის რეკლამირება ქვეყნის შიგნით

შიდა მომხმარებლებზე გათვლილი მარკეტინგული და სარეკლამო კამპანიის წარმართვა.

სარეკლამო კამპანიების წარმოება, სარეკლამო-საინფორმაციო პროდუქციის მომზადება და გავრცელება და ბაზრობა-გამოფენებში მონაწილეობა ქვეყნის შიგნით;

სარეკლამო-საინფორმაციო ტურების ორგანიზება; სოციალური მედიაინსტრუმენტების და საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით რეგიონის ონლაინ მარკეტინგი.

6.3 ტურისტული პროდუქტებისა და სერვისების განვითარება

რეგიონის ტურისტული პროდუქტების განვითარება და მომსახურების ხარისხის ამაღლება.

პროგრამის ფარგლებში მოხდება: რეგიონში არსებული ტურისტული პროდუქტების განვითარება და ახალი პროდუქტების შექმნა.

ტურიზმის დარგში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის განვითარება და ტურიზმის შესახებ საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება.

ტურისტული მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესება.

6.3.1 სრულყოფილი ინფორმაციითა და ხარისხიანი მომსახურებით ტურისტების უზრუნველყოფა.

ტურისტული საინფორმაციო ცენტრების განახლება და მოდერნიზაცია.

ტურისტული პროდუქტების განვითარების სააგენტოს მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესება.

კომერციული სარეკლამო-საინფორმაციო მასალების დამზადება და გავრცელება.

ახალი და არსებული ტურისტული მარშრუტების/პროდუქტების დამუშავება, შემდგომში მათი რეალიზაციისა და ასევე კერძო სექტორისთვის მიწოდების მიზნით.

საერთაშორისო ტურისტულ ორგანიზაციებში გაწევრიანება;

6.3.2 ადამიანური რესურსების განვითარება და ტურიზმის სფეროში ცნობიერების ამაღლება

ტურიზმის დარგში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის განვითარება და ტურიზმის შესახებ საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება.

რეგიონის ტურიზმის დარგის წარმომადგენლებთან მჭიდრო თანამშრომლობით დარგში დასაქმებულთა კვალიფიკაციისა და უნარ-ჩვევების მხრივ არსებული საჭიროებების იდენტიფიცირება, ღონისძიებების

დაგეგმვა და განხორციელება;

ყოველკვარტალური საინფორმაციო გამოცემის-დანერგვა ტურიზმის მომსახურების სფეროში სიახლეების, სტანდარტებისა და შეფასების კრიტერიუმების შესახებ ტურიზმის სფეროს წარმომადგენლებისათვის (სასტუმროები, რესტორნები, სააგენტოები, სოფლად ტურიზმის ობიექტების მფლობელები).

ეროვნული ან/და რეგიონალური სატელევიზიო არხებით სოციალური ვიდეორგოლების საშუალებით რეგიონის ტურიზმის მომსახურების სფეროს შესახებ ცნობიერების ამაღლება.

6.3.3 ტურიზმის დარგში მომსახურების საუკეთესო პრაქტიკის დამკვიდრების ხელშეწყობა ტურისტული მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესება.

ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის მრჩეველთა საბჭოსთან და რეგიონის ტურიზმის დარგის წარმომადგენლებთან თანამშრომლობით შემუშავებული და დამტკიცებული ტურისტული-დანიშნულების ობიექტების მომსახურების ხარისხის ნიშნის კრიტერიუმების („რეკომენდებულია ტურიზმის დეპარტამენტის მიერ“) პროექტის განხორციელების დაწყება და წლის ბოლოსთვის შესაბამისი ხარისხის მინიჭება პროექტში ჩართულ ტურისტული-დანიშნულების ობიექტებისთვის. ტურიზმის და კურორტების დეპარტამენტის მიერ აჭარის ტერიტორიაზე მოქმედი გიდებისთვის შესაბამისი პროფილის სერტიფიკატის მინიჭება. ტურიზმის დარგში მოქმედ ობიექტებზე მომსახურების კუთხით არსებული ტენდენციების გამოვლენა და მონიტორინგი „იდუმალი სტუმრის“ მეშვეობით.

6.3.4 ტურისტული პროდუქტების განვითარება და დივერსიფიკაცია

არსებული ტურისტული პროდუქტების განვითარება და ახალი პროდუქტების შექმნა.

არსებულის ტურისტული პროდუქტების განვითარებას და ახლის ეკო და სოფლად ტურისტული პროდუქტების შექმნას, ამ მიზნით სხვადასხვა სეზონური ღონისძიებების (კონფერენციების, ფესტივალების, გამოფენების, სემინარების) ორგანიზებას აჭარაში, ახალი ტურისტული მარშრუტების მარკირებას და მათი ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობას, ტურისტული ობიექტების ბაზის შექმნას და მუდმივ განახლებას. ქ. ბათუმში არსებული ფოტოსტენდების განახლებას და ტურისტული საინფორმაციო დაფების შეცვლას.

6.4 რეკრეაციული ადგილების მოვლა-შენახვა

მოსახლეობისა და დამსვენებელთა გაჯანსაღების, დასვენების ეფექტური პირობების უზრუნველყოფისათვის საკურორტო ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაფართოება.

დასვენებისა და ტურიზმის თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი პირობების შექმნა.

საკურორტო ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაფართოება; საკურორტო ფაქტორთა დაცვა გაჭუჭყიანებისა და ეკოლოგიური წონასწორობის დარღვევისაგან; სანიტარიული ნორმების დაცვა.

6.5 მცირე და საშუალო ტურისტული ბიზნესის ხელშეწყობის პროგრამა

აჭარის რეგიონში მცირე და საშუალო ტურისტული ობიექტების ინფრასტრუქტურის მოწესრიგებისა და ტურისტული მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით შერჩეული ბანკის მიერ სესხების გაცემა.

შერჩეული კომერციული ბანკი საკრედიტო რისკების გათვალისწინებით მოახდენს ტურისტული ბიზნესით დაკავებული მცირე და საშუალო ბიზნეს-სუბიექტების დაფინანსებას. ტურისტულ ბიზნესად ჩაითვლება საქმიანობა, რომელიც უკავშირდება აჭარის არ ადმინისტრაციულ საზღვრებში საზოგადოებრივი კვების ობიექტის (კაფე, რესტორანი, ბისტრო, ბარი, სასადილო და სხვა), სასტუმროს (არაუმეტეს 50 ნომრიანი, მ.შ. საოჯახო ტიპის), გასართობი ობიექტის (ღამის კლუბი, დისკოთეკა, საბილიარდო, ბუნგალო და სხვა) მოწყობას (მშენებლობა, რეკონსტრუქცია, რემონტი) და სხვა ტურისტულ საქმიანობას. საკრედიტო რესურსი განისაზღვრება 6 მლნლარის ოდენობით, წლიური საპროცენტო განაკვეთი შეადგენს 15%-ს. სესხის მაქსიმალური ოდენობა განისაზღვრება 200 000 ლარით და სესხი გაიცემა არაუმეტეს 7 წლის ვადით. ბიზნეს-სუბიექტი პირველი სამი წლის განმავლობაში გადაიხდის დადგენილი სესხის საპროცენტო განაკვეთის 3%-ს. ხოლო სხვაობა სუბიექტის მიერ ასანაზღაურებელ და დადგენილ საპროცენტო განაკვეთებს შორის – 12% სამი წლის განმავლობაში ანაზღაურდება აჭარის არ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს მიერ ბანკის მიერ წარმოდგენილი მოთხოვნის საფუძველზე.

7 საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის, ისევე როგორც საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტს წარმოადგენს საავტომობილო გზების რეაბილიტაცია. 2005 წლიდან დღემდე ჩვენს რეგიონში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული საავტომობილო გზების ნუსხიდან არაერთ საავტომობილო გზას და არხს ჩაუტარდა რეაბილიტაცია, თუმცა ჯერ კიდევ არსებობს ბევრი საავტომობილო გზა და სამელიორაციო სისტემა, რომელიც საჭიროებს აუცილებელ სარეაბილიტაციო ღონისძიებებს. შესაბამისად, საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების მოთხოვნებისა და მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინებით საჭიროა გზების კეთილმოწყობა, საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება, საავტომობილო გზების გამტარუნარიანობის გაზრდა, მოძრაობის ორგანიზაციის გაუმჯობესება, რაც საზოგადოებისათვის ეკონომიკური აქტივობების გაზრდისა და მოსახლეობის კეთილდღეობის წინაპირობაა.

7.1 საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვა

საავტომობილო გზების და სამელიორაციო სისტემების ფუნქციონირების ორგანიზება, მართვა, ტექნიკური ზედამხედველობა და კონტროლი.

7.2 საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების, საგზაო კომუნიკაციების და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, მოვლა-შენახვა, მოდერნიზაცია და განვითარება.

ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზებისა და საგზაო კომუნიკაციების რეაბილიტაცია-განვითარება და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა, სამელიორაციო სისტემების მდგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის და შიდაქსელური არხების რეაბილიტაცია. ხიდებისა და სხვა ხელოვნური ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ადმინისტრაციულ და საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან მისასვლელი გზების შეკეთება-რეაბილიტაცია, მოდერნიზაცია და განვითარება.

8 ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო დებულების, დასახული პრიორიტეტის და თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ახორციელებს: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული საჯარო სკოლების რეაბილიტაციას და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებას, ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობის მიზნით ატარებს კონკურსებსა და ოლიმპიადებს, მონაწილეობს ეროვნული სასწავლო გეგმის-დანერგვაში, აფინანსებს სტუდენტებს, ხელს უწყობს ახალ მოთხოვნებზე ორიენტირებული პროფესიული განათლების ფორმირებას, სახელოვნებო განათლებას, სპორტული ინფრასტრუქტურის განვითარებას. ახორციელებს კულტურულ და სპორტულ ღონისძიებებს, რაც მიზნად ისახავს რეგიონში კულტურული და ჯანსაღი ცხოვრების ხელშეწყობას და გაუმჯობესებას.

8.1 განათლების მართვა, კულტურისა და სპორტის სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე განათლების, კულტურისა და სპორტის სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის გატარება მიზნად ისახავს გამოავლინოს განათლების, კულტურისა და სპორტის სფეროებში პრობლემები და ნაკლოვანებები. პრობლემის აღმოსაფხვრელად დასახოს პრიორიტეტები და განახორციელოს ის ღონისძიებები, რომლებიც დაეხმარება და ხელს შეუწყობს მათ განვითარებას და პოპულარიზაციას.

8.2 განათლების ხელშეწყობა და ხარისხის გაუმჯობესება

განათლების, კულტურისა და სპორტის სფეროში საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტროსა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებაში ხელშეწყობა.

კანონმდებლობით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში კონტროლი საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული ეროვნული სასწავლო გეგმების, სტანდარტების და სპეციალური საგანმანათლებლო პროგრამების შესრულებას მის სამოქმედო ტერიტორიაზე არსებულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში;

საინფორმაციო ბანკის შექმნა სამოქმედო ტერიტორიაზე არსებულ ზოგადსაგანმანათლებლო, პროფესიულ-საგანმანათლებლო, სკოლისგარეშე სახელოვნებო და სასპორტო დაწესებულებების მატერიალურ-ტექნიკური, ადამიანური და ფინანსური რესურსების შესახებ;

8.3 საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და ინვენტარით აღჭურვა

საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის კეთილმოწყობა ხელს შეუწყობს სამუშაო და სასწავლო პირობების გაუმჯობესებას, უსაფრთხო და კომფორტული გარემოს შექმნას ზოგადი განათლების მიღებისათვის და სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესის ხარისხის ამაღლებას.

განათლების სისტემაში მიმდინარე რეფორმების ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და ინვენტარით აღჭურვა, რაც დღემდე ეტაპობრივად ხორციელდება.

8.3.1 საჯარო სკოლების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება

საჯარო სკოლებში სამუშაო და სასწავლო პირობების გაუმჯობესება და მოსწავლეებისათვის უსაფრთხო და კომფორტული გარემოს შექმნა.

ხუთი საჯარო სკოლის მშენებლობა, რვა საჯარო სკოლის რეაბილიტაცია, რვა საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შესყიდვა.

8.3.2 საპანსიონო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და ინვენტარით აღჭურვა

„ზოგადი განათლების შესახებ“ საქართველოს კანონის 62-ე მუხლის თანახმად აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო უზრუნველყოფს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებულ პანსიონური მომსახურების მქონე საჯარო სკოლებში სააღმზრდელო მომსახურების, საცხოვრებელი პირობების, მკურნალობისა და კვების ხარჯების დაფინანსებას. აჭარაში ოთხი საჯარო სკოლაა, რომელიც მოსწავლეებს თავაზობა საპანსიონო მომსახურებას ყველა რეაბილიტირებულია სამინისტროს მიერ.

ქვეპროგრამა ითვალისწინებს ხულოს მუნიციპალიტეტში საპანსიონო ინფრასტრუქტურის შექმნას, რომლისთვისაც გამოყოფილია სსიპ – დაბა ხულოს საჯარო სკოლის ტერიტორიაზე არსებული სარეაბილიტაციო შენობა ნაგებობა. სარეაბილიტაციო სამუშაოები ქვეპროგრამით გათვალისწინებულია 2016-2017 წწ. 2016 წელს განხორციელდება სარეაბილიტაციო სამუშაოების ნაწილი, ხოლო 2017 წელს დაგეგმილია სარეაბილიტაციო სამუშაოების დასრულება და პანსიონის ინვენტარით აღჭურვა.

8.3.3 საჯარო სკოლების ინვენტარითა და ლაბორატორიებით აღჭურვა

„საგანმანათლებლო დაწესებულებების ავტორიზაციის დებულებისა და საფასურის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის 2010 წლის 1 ოქტომბრის №99/ნ ბრძანებით დამტკიცებული დებულების მე-4 მუხლის პირველი პუნქტის „ა.ბ. და ა.დ“ ქვეპუნქტის თანახმად ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების ავტორიზაციის სტანდარტის დასაკმაყოფილებლად ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებას უნდა ჰქონდეს სათანადო ინვენტარითა და ლაბორატორია/ლაბორატორიებით აღჭურვილი საკლასო ოთახები, კერძოდ მოსწავლეთა ინდივიდუალურ საჭიროებებს მორგებული მერხებით, სასკოლო დაფებითა და სხვა აუცილებელი მატერიალური საშუალებებით. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული საჯარო სკოლების ინვენტარითა და ლაბორატორიებით უზრუნველყოფის ქვეპროგრამის ფარგლებში საჯარო სკოლები აღიჭურვებიან უახლესი და თანამედროვე ინდივიდუალური მერხებითა და სკამებით მოსწავლეთა ასაკობრივი და ფიზიკური თავისებურებების გათვალისწინებით; სასკოლო დაფებით, საკლასო კარადებითა და მასწავლებლის კუთხით; თანამედროვე და მასწავლებლების საჭიროებებზე მორგებული სამასწავლებლო ოთახით. ასევე, საჯარო სკოლები აღიჭურვება ქიმიის, ბიოლოგიისა და ფიზიკის ლაბორატორიებით. სკოლებში ახალი სასკოლო ინვენტარი იქნება ეკოლოგიურად სუფთა და დააკმაყოფილებს სანიტარიულ-ჰიგიენურ მოთხოვნებს. მოსწავლეთა ასაკობრივი და ფიზიკური თავისებურებების გათვალისწინებით შერჩეული ინვენტარით სკოლების აღჭურვა გააუმჯობესებს მოსწავლეთა ჯანმრთელობის მდგომარეობას, შეამცირებს მათი სკოლიოზისა თუ სხვა დაავადებების რისკს, ხოლო ლაბორატორიებით უზრუნველყოფა მოსწავლეებისათვის უფრო ხარისხიანსა და საინტერესოს გახდის საგაკვეთილო პროცესს. შვიდი საჯარო სკოლა აღიჭურვება ინვენტარით.

8.3.4 სპორტის განვითარების ხელშეწყობა სკოლებში

საჯარო სკოლების სპორტული დარბაზების კეთილმოწყობა ხელს შეუწყობს სამუშაო და სასწავლო პირობების გაუმჯობესებას და სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესის ხარისხის ამაღლებას, ჯანსაღი და სპორტული ცხოვრების წესის დამკვიდრებასა და სხვადასხვა სპორტული სახეობების პოპულარიზაციას მოსწავლეთა შორის.

კეთილმოწყობა/აშენდება არანაკლებ 6 (ექვსი) აჭარის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული საჯარო სკოლის სპორტული დარბაზი.

8.4 განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა

განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა, სწავლის ხარისხის ამაღლება და განათლების სისტემაში მიმდინარე რეფორმების ხელშეწყობა.

პროგრამის ფარგლებში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტების (ქედა, შუახევი, ხულო) საჯარო სკოლებისათვის კონკურსის წესით შეირჩევა და დასაქმდება 30 მასწავლებელი.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული 10 საჯარო სკოლის ბიბლიოთეკა შეივსება წიგნადი ფონდით და გაიზრდება მხატვრული და სხვადასხვა ლიტერატურის ხელმისაწვდომობა.

სწავლის დაფინანსებას მოიპოვებენ სტუდენტები მაღალმთიანი აჭარიდან, ობოლი, მრავალშვილიანი და სოციალურად დაუცველი ოჯახებიდან.

კონკურსის წესით დაფინანსდება საშუალოდ 15 სტუდენტის სწავლა საზღვარგარეთ, 5 ბენეფიციარის მონაწილეობა სამეცნიერო ღონისძიებაში და ჩატარდება საშუალოდ 5 საჯარო ლექცია, მოეწყობა ერთი კონფერენცია.

18-დან 32 წლამდე ასაკის საქართველოს 8 მოქალაქე სტაჟირებას გაივლის ევროპის რომელიმე ქვეყანაში და აჭარის რეგიონში მიღებული იქნება არაუმეტეს 1 უცხოელი სტაჟიორი;

8.4.1 ვასწავლოთ მომავალი წარმატებისთვის

მაღალმთიანი მუნიციპალიტეტების (ქედა, შუახევი, ხულო) საჯარო სკოლებში მასწავლებელთა დეფიციტის აღმოფხვრა და განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

8.4.2 საჯარო სკოლების ბიბლიოთეკების განვითარება

განათლების სისტემაში მიმდინარე რეფორმის ხელშეწყობა და საჯარო სკოლების წიგნადი ფონდით უზრუნველყოფა.

8.4.3 სტუდენტთა დახმარება

უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა. სხვადასხვა კატეგორიის სტუდენტთა სწავლის დაფინანსება.

8.4.4 უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა

საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ღონისძიებებში მონაწილეობა/ღონისძიებების ორგანიზება ხელმისაწვდომია.

8.4.5 უცხოეთში სტაჟირება

კვალიფიციური, კონკურენტუნარიანი, საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისად, ახალგაზრდების მომზადება. უცხოეთში სტაჟირების ქვეპროგრამის განხორციელების შედეგად საქართველოს დაუბრუნდებიან კვალიფიციური, კონკურენტუნარიანი, საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისად, მომზადებული სპეციალისტები, რომლებიც თავიანთ წვლილს შეიტანენ რეგიონის ადმინისტრაციულ, კულტურულ-საგანმანათლებლო და მომსახურების სფეროს მუშაობის ღონისძიებების საქმეში.

8.5 განათლების ხარისხის გაუმჯობესება

განათლების ხარისხის ამაღლება. მოსწავლეთა სწავლის მოტივაციის გაზრდა.

სასკოლო ცხოვრების გამრავალფეროვნება, სასკოლო კლუბების განვითარების ხელშეწყობა, მოსწავლეების ჩართულობა სხვადასხვა სასკოლო აქტივობებში (ოლიმპიადები, კონკურსები და სხვ.) და სასწავლო გარემოს გაუმჯობესება.

8.6 აჭარაში მოქმედი სახელმწიფო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის ხელშეწყობა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებულ სამ უმაღლეს სასწავლებელზე სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის ხელშეწყობა და განვითარება, სტუდენტთა საუნივერსიტეტო სწავლების ხარისხის გაუმჯობესება;

მაღალი კვალიფიკაციის მასწავლებლების მოზიდვა და შენარჩუნება, კადრების მომზადებისა და განვითარების საშუალებების გაფართოება. სასწავლო და სამეცნიერო მატერიალური-ტექნიკური ბაზის სრულყოფა და გაუმჯობესება. თანამშრომლობა საქართველოს და უცხოეთის საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან სასწავლო და სამეცნიერო-კვლევითი გამოცდილების გაზიარებისა და სტუდენტთა მობილობის უზრუნველყოფისა და დასაქმების მიზნით;

უმაღლესი სახელოვნებო განათლების თანამედროვე სტანდარტების შესატყვისი საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელებით კონკურენტუნარიანი, მაღალკვალიფიციური, ზნეობრივად სრულყოფილი სპეციალისტების მომზადება და საზოგადოების მოთხოვნების დაკმაყოფილება.

8.7 გაძლიერებული (ინგლისური ენა, ფიზიკა-მათემატიკა) და ინკლუზიური სწავლება

სკოლაში უცხო ენების (განსაკუთრებით ინგლისური ენის), ფიზიკა-მათემატიკის გაძლიერებული, ინტენსიური შესწავლა თანამედროვე, საერთაშორისო დონეზე აპრობირებული მეთოდებით;

ფიზიკური, ინტელექტუალური, სოციალური, ემოციური, ლინგვისტური თუ სხვა მდგომარეობის გამო სწავლასთან დაკავშირებული სირთულეების მქონე მოსწავლეებისთვის სირთულეების დასაძლევად და მაღალი ხარისხის განათლების მისაღებად შესაბამისი პირობების შექმნა.

8.8 უწყვეტი განათლება

უცხო ენებისა და კომპიუტერული უნარ-ჩვევების შესწავლა. მასწავლებელთა გადამზადება. სასწავლო მეთოდოლოგიების გაუმჯობესება და ინგლისური ენის პედაგოგთა პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა. სკოლის ადმინისტრაციისა და სკოლის პერსონალის პროფესიული განვითარება.

8.9 საჯარო სკოლების განვითარების ხელშეწყობა, რომლებიც ახორციელებენ საპანსიონო მომსახურებას

საჯარო სკოლები, რომლებიც ახორციელებენ საპანსიონო მომსახურებას, ბავშვების საცხოვრებელი მატერიალური ბაზის კეთილმოწყობა და სასწავლო გარემოს სტანდარტებთან მისადაგება; ხარისხიანი ზოგადი განათლების მიღების უზრუნველყოფა; ყველა მოსწავლეს, მიუხედავად სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობისა, უფლება აქვს მიიღოს ხარისხიანი განათლება კომფორტულ და ესთეტიკურ პირობებში, რაც მოსწავლეს მისცემს ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების რეალიზაციის საშუალებას.

8.10 სახელოვნებო განათლების ხელშეწყობა

სკოლისგარეშე სახელოვნებო სკოლების ხელშეწყობა;

სახელოვნებო განათლების ხარისხის ამაღლება და კულტურისა და ხელოვნების სფეროს კვალიფიციური სპეციალისტებით უზრუნველყოფა;

სახელოვნებო სკოლების ინფრასტრუქტურისა და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება და ინსტიტუციური განვითარების გეგმის შემუშავება;

საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავების და ამოქმედების ხელშეწყობა;

სახელოვნებო საგანმანათლებლო სკოლის მოსწავლეების მხარდაჭერა სხვადასხვა საერთაშორისო კონკურსებსა და ღონისძიებებში მონაწილეობის გზით.

8.11 სკოლისგარეშე სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულებების ხელშეწყობა

ბავშვთა და მოზარდთა მაქსიმალური რაოდენობის ჩართვა სპორტულ-გამაჯანსაღებელ სექციებში, მათი მეთოდური აღზრდა და დაოსტატება. ცხოვრების ჯანსაღი წესის პროპაგანდა და მისი დამკვიდრება მოზარდთაობაში, მასობრივი სპორტის განვითარება.

9 კულტურის განვითარება, ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია

კულტურული ცხოვრების განვითარება და მოსახლეობის უზრუნველყოფა სხვადასხვა კულტურული აქტივობებით მნიშვნელოვანია საზოგადოების განვითარების და ცნობიერების ამაღლებისათვის, რაც თავის მხრივ განაპირობებს ძლიერი და განათლებული საზოგადოების ჩამოყალიბებას. საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად „სახელმწიფო, ხელს უწყობს კულტურის განვითარებას, კულტურულ ცხოვრებაში მოქალაქეთა შეუზღუდავ მონაწილეობას, კულტურული თვითმყოფლობის გამოვლინებასა და გამდიდრებას, ეროვნულ და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებათა აღიარებას და საერთაშორისო კულტურულ ურთიერთობათა გაღრმავებას“. საქართველოს კანონი „კულტურის შესახებ“ აკისრებს სახელმწიფოს ყოველმხრივ ხელი შეუწყოს კულტურის განვითარებას, კულტურულ ცხოვრებაში მოქალაქეთა შეუზღუდავ მონაწილეობას, კულტურის მონაპოვართა ხელმისაწვდომობას, ეროვნულ და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებათა საყოველთაო აღიარებას, საერთაშორისო კულტურულ ურთიერთობათა გაღრმავებასა და გაფართოებას, შემოქმედებით ინტეგრაციას.

აჭარის რეგიონი გამოირჩევა კულტურული რესურსების, ფესტივალებისა და სხვა კულტურული აქტივობების

მრავალფეროვნებით, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებისა და ფოლკლორის უნიკალური ნიმუშებით. სამინისტრო, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, უფლებამოსილია ხელი შეუწყოს რეგიონში ერთიანი კულტურის პოლიტიკის გატარებას, კულტურის განვითარებასა და პოპულარიზაციას, კულტურის მიმართულებით საქმიანობის ბრენდირებას და საკომუნიკაციო გეგმის შექმნას, რეგიონის კულტურის პროდუქტების ერთიანი საკომუნიკაციო კონცეფციის შემუშავება, საბიუჯეტო წლის განმავლობაში განხორციელებული კულტურული პროექტების ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზარზე მარკეტინგი. უნიკალური კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების, ფოლკლორის დაცვა-შენარჩუნებას და კულტურული ტურიზმის განვითარებას.

9.1 საშემსრულებლო ხელოვნების ხელშეწყობა

აჭარაში საშემსრულებლო ხელოვნების განვითარების ხელშეწყობა, საშემსრულებლო ხელოვნების დაწესებულებებში შემოქმედებითი პროცესების გაუმჯობესება და საშემსრულებლო ხელოვნების წარმომადგენელთა პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა.

საშემსრულებლო ხელოვნების სფეროში ბრიტანეთის და აჭარის თეატრების, მუსიკალური ცენტრის და სხვა სახელოვნებო ორგანიზაციების თანამშრომლობა, რომელიც განხორციელდება პროფესიული განვითარების და შემოქმედებითი მიმართულებით.

9.2 აჭარაში კინოხელოვნების განვითარების ხელშეწყობა

რეგიონში კინოხელოვნების განვითარება, კინოწარმოებისა და კინოგანათლების ხელშეწყობა; რეგიონის პოპულარიზაციის ხელშეწყობა, სტუდენტების, კინოპროფესიონალების და სხვა მომიჯნავე პროფესიის წარმომადგენლების გადამზადებისა და დასაქმების ხელშეწყობა, რეგიონში კულტურული ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა.

9.3 ფოლკლორის ხელშეწყობა

ქართული ფოლკლორის შენარჩუნება და პოპულარიზაცია; ტრადიციული ხელოვნების, ქართული ხალხური სიმღერისა და ცეკვის წარმოჩენა და პოპულარიზაცია ახალგაზრდა თაობაში; ნიჭიერი შემსრულებლების გამოვლენა და მონაწილეთა შორის შემოქმედებით სიახლეთა გაზიარება. ფოლკლორული გაერთიანებების სასცენო კოსტუმებითა და აქსესუარებით უზრუნველყოფა.

9.4 კულტურული ცხოვრების გააქტიურება და პოპულარიზაცია

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში კულტურის და ხელოვნების სფეროს ხელმისაწვდომობის გაზრდა, რეგიონში კულტურული აქტივობების, ფესტივალების და კულტურული ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობა, ხელოვნთა შემოქმედებითი ზრდის ხელშეწყობა.

ქართული მწერლობის, სალიტერატურო საქმიანობის, სახვითი, გამოყენებითი, თეატრალური ხელოვნების განვითარების ხელშეწყობა, შემოქმედებითი პროცესების გააქტიურება.

კულტურული სფეროს მოღვაწეთა პროფესიულ-შემოქმედებითი გაერთიანებების საქმიანობის ხელშეწყობა, რომელთა მიზანია ხელოვნებისა და კულტურის ცალკეული დარგის განვითარება.

აჭარის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს კულტურის მიმართულებით საქმიანობის ბრენდირება და საკომუნიკაციო გეგმის შექმნა, რეგიონის კულტურის პროდუქტების ერთიანი საკომუნიკაციო კონცეფციის შემუშავება, საბიუჯეტო წლის განმავლობაში განხორციელებული კულტურული პროექტების ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზარზე მარკეტინგი. საინვესტიციო პოტენციალის პრომოუშენის, რეგიონის ცნობადობის ამაღლებისა და პოპულარიზაციის მიზნით საზღვარგარეთ დაგეგმილი ოფიციალური ტურების ფარგლებში კულტურულ ღონისძიებათა ორგანიზება.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტებში კულტურული რესურსების რეალიზება, კულტურული ცხოვრების გამრავალფეროვნება, მოსახლეობის უზრუნველყოფა კულტურულ-სახელოვნებო აქტივობებით და მუნიციპალიტეტებში მოქმედი კულტურის ორგანიზაციების ინსტიტუციური განვითარება.

9.5 კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა, განვითარება და პოპულარიზაცია

სარეაბილიტაციო-სარესტავრაციო სამუშაოების განხორციელების გზით ხორციელდება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საზღვრებში არსებული კულტურული ძეგლების დაცვა და შენარჩუნება, ასევე არსებული მუზეუმების რეაბილიტაცია, პოპულარიზაცია და სამუზეუმო ქსელის გაფართოება, არქეოლოგიური ექსპედიციების მოწყობა.

9.6 მუზეუმებისა და გალერეების განვითარება

სამეცნიერო-კვლევითი, საექსპოზიციო და საგანმანათლებლო საქმიანობის წარმართვა თანამედროვე მოთხოვნილებათა შესაბამისად;

მუზეუმებში ფართო საზოგადოების მოზიდვის ხელშეწყობა;

9.7 სასცენო და სამუსიკო ხელოვნების ხელშეწყობა

სასცენო და სამუსიკო ხელოვნების ხელშეწყობის მიზნით აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო უზრუნველყოფს სასცენო, სამუსიკო და თეატრალური ხელოვნების სფეროში პოლიტიკის განხორციელებას, განვითარების ხელშეწყობასა და პოპულარიზაციას. ასევე სასცენო და სამუსიკო დაწესებულებების განვითარებას;

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში მოქმედი სასცენო და სამუსიკო დაწესებულებების გასტროლებს, უცხოური დასების აჭარაში მიღებას და სხვა შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელებას.

9.8 საგამომცემლო საქმიანობის ხელშეწყობა

გაზეთების ბეჭდვა-გავრცელების ხელშეწყობა.

10 სპორტის განვითარების ხელშეწყობა, პოპულარიზაცია და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროს ხელშეწყობა
აჭარის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე სპორტისა და ახალგაზრდობის კომპეტენციის ფარგლებში ხორციელდება რეგიონში ჯანსაღი ცხოვრების წესის-დანერგვა, კულტურულ-შემოქმედებით და შემეცნებით საქმიანობაში ახალგაზრდობის ჩართულობა, რაც ხელს უწყობს მომავალი თაობის ინტელექტუალური პოტენციალის ზრდას, მათი სულიერი და პატრიოტული სულისკვეთების ამაღლებას.

სპორტის განვითარება რეგიონში ნიშნავს, რომ სპორტში ჩართულ ახალგაზრდებს უჩნდებათ კონკრეტული სპორტის სახეობის მიმართ ინტერესი, რაც ახალგაზრდობის ფიზიკური ჯანმრთელობის სრულყოფას, მათ პოპულარიზაციას, როგორც საერთაშორისო, ასევე ადგილობრივ დონეზე უწყობს ხელს. სპორტისა და ახალგაზრდობის სფერო ერთმანეთს ავსებს, სწორედ აქედან გამომდინარე ახალგაზრდობის მხარდაჭერა მნიშვნელოვანია რეგიონის განვითარების სამომავლო ხედვაში.

ქ. ბათუმში, 2018 წელს მსოფლიო საჭადრაკო ოლიმპიადის მაღალ დონეზე გამართვისათვის წინასწარი მოსამზადებელი სამუშაოების ჩატარება.

10.1 სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროს მართვა

სპორტის განვითარების ხელშეწყობა, პოპულარიზაცია და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროს ხელშეწყობა.

10.2 სპორტის ხელშეწყობა

ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება, სპორტული მიღწევების გაუმჯობესება და ეროვნულ და საერთაშორისო ასპარეზზე წარმატებული გამოსვლა.

სპორტის სფეროში აჭარის ჩემპიონატებისა და პირველობების, მსოფლიო და ევროპის ჩემპიონატებში, სხვადასხვა საერთაშორისო და რესპუბლიკურ ტურნირებში აჭარის გუნდებისა და სპორტსმენების მონაწილეობა. დაჯილდოვდება წლის განმავლობაში მიღწეული შედეგების მიხედვით წარმატებული სპორტსმენები, მწვრთნელები, ფედერაციები და ჟურნალისტები.

სპორტის ცალკეულ სახეობებში მიღწეული წარმატებებისათვის სპორტსმენთა და მწვრთნელთა მატერიალური წახალისება, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წამყვან სპორტსმენთა და მწვრთნელთა ცხოვრების ეკონომიური და სოციალური პირობების გაუმჯობესება, სპორტის სახეობების მიხედვით ნაკრები გუნდების წევრთა, მთავარ და პირად მწვრთნელთა შორის კონკურენციის გაზრდა.

საპენსიო ასაკის, ოლიმპიური თამაშების, მსოფლიოს და ევროპის ჩემპიონების, პრიზიორების, სპორტის დამსახურებული მუშაკების, მოღვაწეებისა და მწვრთნელებისათვის ფინანსური დახმარება, არასაპენსიო ასაკის საქართველოს დამსახურებული მწვრთნელების ფინანსური მხარდაჭერა.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გუნდური თამაშების: ხელბურთის, ფრენბურთის, წყალბურთის, ფეხბურთის, რაგბის, კალათბურთისა და ინდორ ჰოკეის შემდგომი პოპულარიზაცია და განვითარება. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ახალგაზრდული, ჭაბუკთა და კადეტთა ნაკრები გუნდების მომზადება ეროვნულ და საერთაშორისო ასპარეზზე ღირსეულად გამოსვლისათვის. აჭარის ნაკრები გუნდების წევრთა ოსტატობის ამაღლება.

10.3 ახალგაზრდულ საქმეთა სფეროს ხელშეწყობა

კულტურულ-შემოქმედებითი, შემეცნებითი და გასართობი ღონისძიებების მოწყობა, რეგიონის ახალგაზრდობის ჩართვა სხვადასხვა აქტივობებში, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პროპაგანდა, ახალგაზრდობის ცოდნისა და უნარების გაღრმავება სხვადასხვა მიმართულებით.

10.4 2018 წლის მსოფლიო საჭადრაკო ოლიმპიადის მხარდაჭერა

საქართველოში, აჭარაში მსოფლიო დონის შეჯიბრებების გამართვა;

მომავალი თაობებისათვის ახალი შესაძლებლობების მიცემა;

საქართველოში მსოფლიოს და ევროპის ოფიციალური ჩემპიონატების, მსოფლიოს გრან პრის გათამაშებების ორგანიზება.

11 მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა

ქვეყნის მასშტაბით მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ხორციელდება მთელი რიგი სახელმწიფო და ადგილობრივი პროგრამები, რომლითაც დაცულია ადამიანების უფლება ამ სფეროში. მიუხედავად ამისა, მოსახლეობის გარკვეული ფენებისათვის, განსაკუთრებით იმ ადამიანებისათვის, რომლებიც იმყოფებიან სიღარიბის ზღვარზე ან/და სიღარიბის ზღვრათან ახლოს, ხელმიუწვდომელი რჩება სამედიცინო მომსახურება, რომელიც არ იფარება სახელმწიფოს მიერ და მას ამის აუცილებლობა დაუდგა. ამის გამო, ისინი მოკლებულნი არიან საშუალებას მიიღონ დროული, გადაუდებელი სამედიცინო დახმარება. უსახსრობის გამო სამედიცინო დაწესებულებებს მიმართავენ დაგვიანებით, დაავადებების გართულებული ფორმებით, რომელთა მკურნალობა უფრო დიდ ხარჯებთანაა დაკავშირებული. შედეგად იზრდება მკურნალობასთან დაკავშირებული ფინანსური რისკები, დაავადების გართულებების ალბათობა, მცირდება მკურნალობის ეფექტურობის მაჩვენებელი, იზრდება შეზღუდული შესაძლებლობები, ლეტალობა;

სამინისტროს 2016-2019 წლების პრიორიტეტი თავისი შინაარსითა და მოცულობით ძირითადად ორიენტირებული იქნება სოციალურად დაუცველ ფენებზე და დაავადების მაღალი რისკის ჯგუფებზე. სხვადასხვა სოციალურად დაუცველი კატეგორიის ადამიანებისათვის გეგმურ ჰოსპიტალურ მომსახურებას, ამბულატორიულ, მაღალტექნოლოგიურ დიაგნოსტიკურ კვლევას, სახსრების ენდოპროტეზირებისა და კარდიოქირურგიულ მკურნალობასთან დაკავშირებული ფინანსური რისკებისაგან დაცვას, სოფლის მოსახლეობისათვის, უწყვეტ სამედიცინო მომსახურებისა და ექიმადელი სამედიცინო დახმარების მიწოდებას;

11.1 ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის, დასაქმების, დევნილთა და განსახლების სფეროში საქართველოს ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება;

ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის დარგში პრიორიტეტულ ღონისძიებათა შემუშავება.

ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური მომსახურებისადმი ხელმისაწვდომობის გაზრდა, მომსახურების ეფექტიანობის ამაღლება და დასაქმების ხელშეწყობა.

11.2 სხვადასხვა სოციალური კატეგორიის მოსახლეობის სამედიცინო დახმარება

მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფების, მათ შორის სოციალურად დაუცველი კატეგორიებისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული სამედიცინო პროგრამების გარეთ დარჩენილი რისკების მართვა და დაფინანსება.

11.2.1 მოსახლეობის ინდივიდუალური სამედიცინო დახმარება

სოციალურად დაუცველი და სხვა სოციალური კატეგორიის მოსახლეობის მკურნალობასთან დაკავშირებული იმ ფინანსური რისკებისაგან დაცვა, რომელიც ვერ იფარება მოქმედი სახელმწიფო სამედიცინო პროგრამებით.

11.2.2 გულის ქირურგია

18 წლის ასაკიდან მოსახლეობის (რომლებიც არ სარგებლობენ სახელმწიფოს ბიუჯეტით დაფინანსებული სხვადასხვა სამედიცინო პროგრამებით) კარდიოქირურგიული მკურნალობა, გულის დაავადებების მძიმე ფორმებით გამოწვეული ლეტალობისა და შესაძლებლობის შეზღუდვის შემცირება.

11.2.3 სახსრების ენდოპროთეზირება

მოსახლეობის სხვადასხვა სოციალური კატეგორიისათვის სახსრების ენდოპროთეზირების (გადაგვარებული ან დაზიანებული სახსრის ჩანაცვლება ხელოვნური იმპლანტით) ჩატარებაზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

11.2.4 ამბულატორიული მაღალტექნოლოგიური დიაგნოსტიკური კვლევა

სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისათვის მაღალტექნოლოგიურ დიაგნოსტიკურ კვლევებზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

11.2.5 ონკოლოგიურ პაციენტთა დამატებითი სამედიცინო მომსახურება

ონკოლოგიურ პაციენტთათვის (დამტკიცებული დიაგნოზით) დამატებით სამედიცინო მომსახურებაზე ფინანსური ხელმისაწვდომობა.

11.2.6 ზოგიერთი სოციალური კატეგორიის მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების თანადაფინანსება

ზოგიერთი სოციალური კატეგორიის მოსახლეობისათვის საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამით სამედიცინო მომსახურების თანაგადახდის სრულად დაფინანსება პროგრამით დამტკიცებული ტარიფის ფარგლებში.

11.3 პირველადი ჯანდაცვის ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტების პირველადი ჯანდაცვის ცენტრების სერვისების რადიკალური გაუმჯობესება და მობილურობის გაზრდა; სოფლის მოსახლეობისათვის უწყვეტი, ბაზისური სამედიცინო მომსახურების მიწოდების უზრუნველყოფა;

11.3.1 სოფლის მოსახლეობის ექიმამდელი სამედიცინო დახმარება

სოფლის მოსახლეობის ექიმამდელი სამედიცინო დახმარების ქვეპროგრამით აჭარის სოფლის მოსახლეობა ადგილზე უზრუნველყოფილი იქნება ექიმამდელი სამედიცინო დახმარებით, თემის სამედიცინო პუნქტებს მიეწოდება პირველადი სამედიცინო დახმარებისათვის საჭირო მედიკამენტების ყოველთვიური მარაგი და სადიაგნოსტიკო საშუალებები.

11.3.2 სოფლის ექიმების დამატებითი შრომის ანაზღაურება

საექიმო კადრების სოფლებში დამაგრება და მათი სოციალურ-ეკონომიური პირობების გაუმჯობესება, მუნიციპალიტეტების სოფლის მოსახლეობისათვის ბაზისური, უწყვეტი სამედიცინო მომსახურებისათვის სოფლის ექიმების მატერიალური სტიმულირება მათთვის ხელფასის -დანამატის- დანიშნით, მაღალმთიანი მუნიციპალიტეტების (ქედა, შუახევი, ხულო) სოფლის ექიმებისათვის – 300 ლარი, ხელვაჩაურის და ქობულეთის სოფლის ექიმებისათვის – 150 ლარი.

11.3.3 სოფლად პირველადი ჯანდაცვის განვითარებაზე ხელშეწყობა

ქობულეთისა და ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტების სოფლის პირველადი ჯანდაცვის ცენტრების მობილურობის გაზრდის მიზნით მაღალი გამავლობის ავტომანქანების შეძენა.

11.4 საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესება, ჯანმრთელობის აცილებადი რისკების მართვა, ეპიდკეთილსაიმედო გარემოს უზრუნველყოფის მიზნით გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენცია. პრიორიტეტული საკითხების ირგვლივ სამიზნე ჯგუფებისა და მოსახლეობის ინფორმირება, მოსწავლე-ახალგაზრდობისა და მოსახლეობის ცალკეული ჯგუფების ჩართულობა.

12 მოსახლეობის სოციალური დაცვა

ქვეყანაში მოქმედებს სოციალური რეაბილიტაციისა და ბავშვზე ზრუნვის სახელმწიფო პროგრამა, რომლის მიზანია შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა (მათ შორის ბავშვთა), ხანდაზმულთა, ოჯახურ მზუნველობას მოკლებულ, სოციალურად დაუცველ, მიუსაფარ და მიტოვების რისკის ქვეშ მყოფ ბავშვთა სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და საზოგადოებაში ინტეგრაცია. სამინისტრო გამოყოფს

მოსახლეობის გარკვეულ კატეგორიებს, რომელთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა მოითხოვს სახელმწიფოს მხრიდან თანადგომას, უზრუნველყოფს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობას, მათთვის თანაბარი შესაძლებლობების უზრუნველყოფას. ეკომიგრანტი ოჯახების საცხოვრებლით უზრუნველყოფა. სოციალური და სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახების საბინაო პირობებით უზრუნველყოფა.

12.1 სამედიცინო და სოციალური რეაბილიტაცია

შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე ბავშვთა სამედიცინო და სოციალური რეაბილიტაციის ღონისძიებების განხორციელება, სკოლიოზით დაავადებულ ბავშვთა რეაბილიტაციის კურსების მიწოდება.

ცერებრალური დამბლით დაავადებულ ბავშვთა ფსიქოსომატური აბილიტაცია/რეაბილიტაცია – ბავშვთა ცერებრალური დამბლის, ცენტრალური და პერიფერიული ნერვული სისტემის, კუნთების სხვადასხვა დაავადებების მქონე ბავშვთა რეაბილიტაციის კურსების დაფინანსება.

სკოლიოზით დაავადებულ ბავშვთა რეაბილიტაცია – სხვადასხვა ხარისხის სკოლიოზის მქონე ბავშვებისათვის რეაბილიტაციის კურსების დაფინანსება.

შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე ბავშვთა სოციალური ადაპტაცია – შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე ბავშვების საჭიროებების კვლევის, რეაბილიტაციის და სამედიცინო მომსახურების ორგანიზებისათვის მიზანშეწონილია სადღეღამისო ცენტრის შექმნა, სადაც 15 დღიანი კურსის განმავლობაში განხორციელდება შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე ბავშვთა სამედიცინო მეთვალყურეობა, მათ საჭიროებებზე მორგებული სწავლება, ფსიქოლოგიური დახმარება, სადღეღამისო მომსახურება კვებით, სოციალური უნარ-ჩვევების სწავლება, საგანმანათლებლო და გასართობი ღონისძიებების ორგანიზება, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვებისათვის ოჯახურთან მიახლოებული გარემოს შექმნის მიზნით ბავშვის ჩართვა ქვეპროგრამაში განხორციელდება მშობელთან ან ოჯახის სრულწლოვან წევრთან ერთად.

ბავშვთა ადრეული განვითარება – გონებრივი განვითარების შეფერხების მქონე ბავშვების განვითარების სტიმულირება და სოციალური ინტეგრაციის ხელშეწყობა.

12.2 მოსახლეობის გარკვეული სოციალური კატეგორიის ერთჯერადი მატერიალური დახმარება

მოსახლეობის გარკვეული ჯგუფების ერთჯერადი მატერიალური დახმარება.

100 წელს გადაცილებული მოქალაქეების ერთჯერადი მატერიალური დახმარება – 100 წელს გადაცილებული მოქალაქეებისათვის ერთჯერადი მატერიალური დახმარების (1000 ლარი) გაცემა.

ახალშობილი ტყუპების ოჯახების ერთჯერადი მატერიალური დახმარება – ერთჯერადი მატერიალური დახმარების გაცემა იმ ოჯახებზე, სადაც დაიბადება ტყუპი - 2 ბავშვი 2000 ლარის, 3 ბავშვი – 3000 ლარის, 4 ბავშვი – 4000 ლარის ოდენობით (ტყუპისცალზე -1000 ლარი) და ა.შ.

2008 წლის რუსული აგრესიისა და 2012 წელს ავღანეთში დაღუპულთა ოჯახების მატერიალური დახმარება - 2008 წლის აგვისტოს თვეში განვითარებული საომარი მოქმედებების შედეგად დაღუპული სამხედრო მოსამსახურეების და 2012 წელს ავღანეთში საერთაშორისო სამხედრო ოპერაციის შესრულების დროს დაღუპული მეომრების ოჯახზე მატერიალური დახმარების გაწევა – დედისა და ქალთა საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით მატერიალური დახმარება გაეწევა დაღუპული მეომრების დედებსა და მეუღლეებს თითოეულს 1000 ლარის ოდენობით, ხოლო აგვისტოს თვეში ერთჯერადი მატერიალური დახმარება გაეწევა დაღუპული მეომრების ოჯახებს – თითოეულს 3000 ლარის ოდენობით.

12.3 შეზღუდული შესაძლებლობების სტატუსის მქონე პირებთა და ხანდაზმულთა უზრუნველყოფა დამხმარე საშუალებებით

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვთა და მოზრდილთა, ხანდაზმულ პირთა დამხმარე საშუალებებით უზრუნველყოფა.

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე და ხანდაზმულ პირთა გადაადგილების საშუალებებით უზრუნველყოფა – შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე და ხანდაზმულ პირებზე სავარძელ-ეტლების გაცემა, მორგება, გამოყენებასთან დაკავშირებული სარეკომენდაციო-საკონსულტაციო და ტექნიკური მომსახურების გაწევა, საგარანტიო მომსახურება.

სმენადაქვეითებულ მოქალაქეთა სმენის აპარატებით უზრუნველყოფა – სმენადაქვეითებულ პირებზე სმენის აპარატების გაცემა, მორგება, გამოყენებასთან დაკავშირებული სარეკომენდაციო-საკონსულტაციო და ტექნიკური მომსახურების გაწევა, საგარანტიო მომსახურება.

12.4 მიუსაფარ დედათა და ბავშვთა თავშესაფრით უზრუნველყოფა

მოსახლეობის გარკვეული კატეგორიების თავშესაფრით უზრუნველყოფა.

მიუსაფარ დედათა და ბავშვთა თავშესაფრით, კვებით, პირადი ჰიგიენის ნივთებით, ტანისამოსით უზრუნველყოფა, მათი ფსიქოლოგიური დახმარება, პროფესიული და არაფორმალური განათლების ხელშეწყობა, დასაქმებაში დახმარება, სამედიცინო მომსახურების უზრუნველყოფა, სოციალური უნარ-ჩვევების სწავლება.

12.5 ეკომიგრანტი ოჯახების საცხოვრებლით უზრუნველყოფა

ეკომიგრანტი ოჯახების უსაფრთხო საცხოვრებლით უზრუნველყოფა.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადგილობრივი თვითმმართველი ორგანოების ბოლო 3 წლის მონაცემებით, დაახლოებით 600-მდე სტიქიის შედეგად დაზარალებულ და გადაადგილებას დაქვემდებარებულ ოჯახს (შემდგომში – ეკომიგრანტი) ესაჭიროება უსაფრთხო საცხოვრისით

უზრუნველყოფა. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველოს დაკვირვებით, სტიქიური კატაკლიზმების გახშირების გამო, აღნიშნული მონაცემები იზრდება. შედეგად ასობით ოჯახს, მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეებიდან გამომდინარე, ფინანსურად არ ხელეწიფება უსაფრთხო საცხოვრისის შექმნა და ცხოვრობას განაგრძობს სტიქიური კატასტროფების ზონაში, სადაც მათ სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას საფრთხე ემუქრება.

12.6 სოციალური და სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახებისათვის საცხოვრებელი პირობებით უზრუნველყოფის პროგრამა

სოციალური და სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახებისათვის საცხოვრებელი პირობებით უზრუნველყოფა.

სოციალური და სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახებისათვის საცხოვრებელი ბინების მშენებლობა ქალაქ ბათუმში და ხულოს მუნიციპალიტეტში.

13 დასაქმების ხელშეწყობა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისათვის უმუშევრობა ყველაზე მწვავე სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემა და აქტიური გამოწვევაა. არსებული სოციალური პრობლემების გადაჭრისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს მოსახლეობისათვის უმუშევრობასთან ბრძოლის კონცეფციის, დასაქმების სისტემისა და მექანიზმების განვითარების ხელშეწყობას. შრომის ბაზრის ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია შესაბამისი ინფრასტრუქტურის არსებობა, კერძოდ დასაქმების სახელმწიფო სამსახური, რომელიც წარმოადგენს არა მხოლოდ დასაქმების ხელშეწყობის ეფექტიან ინსტიტუტს (უზრუნველყოფს რა დამსაქმებელსა და სამუშაოს მაძიებელის ოპერატიულ კავშირს, ვაკანსიის შესაბამისი კადრის შერჩევასა და დამსაქმებლისათვის შეთავაზებას, არამედ ქმნის ინფორმაციულ ბაზას სამუშაოს მაძიებლისა (მათ შორის უმუშევრების) და შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესახებ, საინფორმაციო და საკონსულტაციო მომსახურების შეთავაზებით ხელს უწყობს სამუშაოს მაძიებელთა პროფესიულ ორიენტაციას საკუთარი შესაძლებლობებისა და შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისად, სამუშაოს მაძიებელთა პროფესიული სწავლების მხარდაჭერით უზრუნველყოფს სამუშაო ძალაზე მოთხოვნა-მიწოდებას შორის არსებული დისბალანსის შემცირებას. ეს ყოველივე დადებითად აისახება რეგიონის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების დაჩქარებაზე.

13.1 დასაქმების ხელშეწყობის მართვა

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში დასაქმების სისტემისა და მექანიზმების განვითარების ხელშეწყობა.

13.2 პროფესიული გადამზადება

საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფების პროფესიული და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების შექმნა/ამაღლება, მათი შრომის ბაზარზე კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისა და დასაქმების ხელშეწყობის მიზნით.

13.3 სააგენტოს საქმიანობის პოპულარიზაცია

აჭარის ა/რ დასაქმების სააგენტოს პოპულარიზაციის უზრუნველყოფა, რაც ხელს შეუწყობს დასაქმების სააგენტოს მეშვეობით შემოთავაზებული მომსახურებისა და სერვისით მოსარგებლე მოქალაქეების ზრდას და მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს დასაქმების ხელშეწყობას.

14 სოფლის მეურნეობის დარგის შემდგომი განვითარება

სოფლის მეურნეობა და მისი შემდგომი განვითარება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტული სფეროა და წარმოადგენს ფერმერთა და აგრომეწარმეთა შემოსავლების უმთავრეს წყაროს, როგორც ფულადი, ასევე ნატურალური ფორმით. აგროსასურსათო სექტორის ძირითადი ფუნქცია სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაა.

რეგიონის მოსახლეობის ეკონომიკური კეთილდღეობის მიღწევა დამოკიდებულია ადგილობრივი პროდუქციის წარმოების კონკურენტუნარიანობის ზრდაზე, თანამედროვე აგროტექნოლოგიების-დანერგვაზე, ნიადაგის პროდუქტიულობის ამაღლებასა და აგროსოფლის მეურნეობის დასაქმებულთა ცოდნის გაფართოებაზე. რეგიონში სოფლის მეურნეობის უმთავრეს სექტორებს წარმოადგენს: მეციტრუსეობა, მევენახეობა-მეხილეობა, მებოსტნეობა, მეცხოველეობა, მეფუტკრეობა მეთევზეობა და სხვა. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მცირე მიწიანობის მიუხედავად ერთეულ ფართობზე დაბალია სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების მაჩვენებელი, რაც განპირობებულია დაბალი აგროტექნიკური ფონით, ამორტიზირებული ნარგავებითა და თანამედროვე ტექნოლოგიების-დანერგვის დაბალი დონით.

სამინისტროს 2016-2019 წლების პრიორიტეტი თავისი შინაარსითა და მოცულობით ძირითადად ორიენტირებულია სოფლის მეურნეობის დარგის შემდგომ განვითარებაზე. რომლის მისაღწევად საჭიროა აგარარული პოლიტიკის შემუშავება ეროვნული ტრადიციებისა და საერთაშორისო გამოცდილებების გათვალისწინებით. რეფორმების დაგეგმვა და განხორციელება. აგროსასურსათო სექტორში პროდუქციის წარმოების ზრდისა და ექსპორტზე რეალიზაციის ხელშეწყობა, სასურსათო უსაფრთხოებისათვის საჭირო ღონისძიებების დაგეგმვა. დარგში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა. პროგრამული ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება. რაც, დადებითად აისახება როგორც ფერმერებზე, აგრომეწარმეებზე და ზოგადად მოსახლეობის შემოსავლებზე, ასევე რეგიონული ბიუჯეტის ზრდაზე.

14.1 აგროსასურსათო სექტორის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

რეგიონის აგროსამრეწველო და სასურსათო სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებაში მონაწილეობა და მის პრაქტიკულ განხორციელებაში სამინისტროს აპარატის მოქნილი, მაღალეფექტური და კოორდინირებული მართვის სისტემის უზრუნველყოფა.

14.2 სოფლის მეურნეობის მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა

უზრუნველყოფის ხელშეწყობა

თანამედროვე სასოფლო-სამეურნეო მანქანა-იარაღებისა და მოწყობილობების უზრუნველყოფით რეგიონის ფერმერთა და აგრომეწარმეთა ცნობიერების ამაღლება, პროდუქციის მწარმოებლურობის ზრდა და ხელით შრომის შემსუბუქება.

14.2.1 სოფლის მეურნეობის მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა

ქვეპროგრამის მიზანია ტექნოლოგიური ოპერაციების შესრულებით ხელით შრომის შემსუბუქება, ნიადაგის აგროტექნიკურ ვადებში დამუშავება, თესვა-რგვა, ერთწლიანი კულტურების მოვლა-მოყვანა, მოსავლის აღება, მეცხოველეობის საკვები ბაზის განმტკიცება.

14.2.2 ბადის მობილური შემასხურებელი აპარატებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა

მცენარეთა დაცვის მიმართულებით სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მავნებელ-დაავადებებთან ბრძოლის ეფექტურობის ამაღლება, უახლესი ტექნოლოგიების-დანერგვის ხელშეწყობა.

14.2.3 თხილის შესაგროვებელი აპარატებითა და გამრჩევი-დანადგარებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა

თანამედროვე ტექნოლოგიების-დანერგვით ფერმერთა ხელით შრომის შემსუბუქება, შრომის ნაყოფიერების ზრდა და ფერმერთა შემოსავლების გაუმჯობესება

14.3 მემცენარეობის დარგის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის მიზანს წარმოადგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მასშტაბით მემცენარეობის დარგში მრავალწლიანი ხეხილოვანი კულტურების ბაღების გაშენება, ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლება საირიგაციო სისტემის თანამედროვე ტექნოლოგიის-დანერგვის ხელშეწყობა და დახურული გრუნტის მეზოსტნეობის განვითარება.

14.3.1 მრავალწლიანი ხეხილოვანი კულტურების ბაღების გაშენების ხელშეწყობა ფერმერულ მეურნეობებში აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში მრავალწლიანი ხეხილოვანი კულტურების ბაღების გაშენება, ინტენსიური ტექნოლოგიების-დანერგვის ხელშეწყობა, დაბალმოსავლიანი ბაღების პერსპექტიული და ექსპორტზე ორიენტირებული ალტერნატიული კულტურებით ჩანაცვლება და შესაბამისად, ფერმერთა და აგრომეწარმეთა ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

14.3.2 წვეთოვანი სარწყავი სისტემებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა

ქვეპროგრამის მიზანია საირიგაციო სისტემის თანამედროვე ტექნოლოგიის-დანერგვით რეგიონში წარმოებული პროდუქციის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მაჩვენებლების ზრდა.

14.3.3 სასათბურე კონსტრუქციებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა

რეგიონის ფერმერულ მეურნეობებში საადრეო ბოსტნეული კულტურების წარმოების ხელშეწყობა, იმპორტირებული პროდუქციის ნაწილობრივი ჩანაცვლება ადგილობრივი ბოსტნეულის პროდუქციით.

14.4 მეცხოველეობის დარგის განვითარების ხელშეწყობა

თაფლისა და თაფლის პროდუქტების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების ზრდა, რძისა და რძის პროდუქტების წარმოების ხელშეწყობა.

14.4.1 თაფლის საწური აპარატებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში წარმოებული თაფლის პროდუქციის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების ზრდა. თაფლის გამოწურვის ტექნოლოგიის გაუმჯობესება.

14.4.2 რძისა და რძის პროდუქტების გადამამუშავებელი აპარატებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ფერმერებსა და აგრომეწარმეებზე თანამედროვე ტიპის რძის გადამამუშავებელი აპარატების მიწოდება. წარმოებული პროდუქციის ხარისხობრივ-რაოდენობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობესება.

14.5 აგროსერვისის განვითარება რეგიონში

შრომითი, მატერიალური და ფულადი რესურსების მართვა, კადრების კვალიფიკაციის დონის ამაღლება. სუბტროპიკული და კონტინენტალური სერტიფიცირებული სარგავი მასალის წარმოების განვითარების ხელშეწყობა. თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით სადემონსტრაციო ნაკვეთების მოწყობა, თანამედროვე ტექნოლოგიური სიახლეებისა და ინოვაციების პრაქტიკული დემონსტრირებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა კვალიფიკაციისა და ცნობიერების ამაღლება, სწავლება-კონსულტირება, ტრენინგები სასოფლო-სამეურნეო დარგების მიხედვით. არსებული სუბტროპიკული და კონტინენტალური ერთწლიანი და მრავალწლიანი სასოფლო-სამეურნეო და დეკორატიული კულტურების ჯიშთგანახლებისათვის, ასევე პერსპექტიული და ალტერნატიული სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სარგავი მასალის წარმოებისათვის საჭირო საკოლექციო, სადედე და სანერგე მეურნეობებისა და სადემონსტრაციო ნაკვეთების მოწყობა, პერსპექტიული სარგავი და სათესლე მასალის წარმოების განვითარების ხელშეწყობის მიზნით. მეციტრუსე ფერმერთა ხელშეწყობა მანდარინის (არასტანდარტული) რეალიზაციის მიმართულებით და გადამამუშავებელი მრეწველობის განვითარების სტიმულირება.

მეცხოველეობის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით ხელოვნური განაყოფიერების პრაქტიკის-დანერგვისა და მაღალპროდუქტიული წვრილფეხა და მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის სანამენე ბაზისა და გენოფონდის შექმნა და განვითარების ხელშეწყობა. შესაბამისად, არსებული კადრების კვალიფიკაციის

დონის ამაღლება და დატრენინგება. ნიადაგის ლაბორატორიული კვლევა. ბოსტნეული კულტურებისთვის სასათბურე მეურნეობების მოწყობა და ფერმერთა სწავლება კონსულტირება.

14.6 ლაბორატორიული კვლევითი მომსახურება

ლაბორატორიული კვლევითი მომსახურება, ლაბორატორიის აკრედიტაციის სფეროს გაფართოება საერთაშორისო სტანდარტების (ISO) შესაბამისად, სოფლის მეურნეობის დარგების განვითარების მიზნით სურსათის უვნებლობის, მცენარეთა დაცვისა და ვეტერინარიის სფეროში მიღწეული სერვისების ეფექტიანობის გაზრდა.

სასმელი, ზედაპირული, ჩამდინარე, ზღვის, აუზებისა და წყალსატევების წყლის, მცენარეული და ცხოველური წარმოშობის კვების პროდუქტების ნიმუშების ორგანოლექტიკური, ქიმიური, მიკრობიოლოგიური (ბაქტერიოლოგიური, ვირუსოლოგიური, სეროლოგიური) პარაზიტოლოგიური და რადიოლოგიური (რადიაქტიური ნივთიერებები) კვლევები; მცენარეთა საკარანტინო და სხვა მავნე ორგანიზმების გამოკვლევა; ნიადაგის ნაყოფიერების მაჩვენებლების დადგენა, აგროქიმიკატებისა და პესტიციდების შემცველი ელემენტების გამოკვლევები; გამოკვლევების შედეგების შესაბამისად, სათანადო რეკომენდაციების გაცემა.

15 საარქივო ფონდის დაცულობის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული საარქივო ფონდის განვითარება, აღწერა, ცენტრალიზებული წესით აღრიცხვა, დაცვა და გამოყენება. დაზიანებული დოკუმენტების რესტავრაცია, დოკუმენტების მეცნიერულ-ტექნიკური დამუშავება, განსაკუთრებული ღირებულების მქონე დოკუმენტებზე სადაზღვევო და ელექტრონული საარქივო ფონდის შექმნა.

15.1 საარქივო ფონდის დაცვა, შენახვა, გაუმჯობესება

საარქივო მასალების სტანდარტების შესაბამისი დაცვა და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული საარქივო ფონდის განვითარება, აღწერა, ცენტრალიზებული წესით აღრიცხვა, სტანდარტების შესაბამისი დაცვა და გამოყენება. დაზიანებული დოკუმენტების რესტავრაცია, დოკუმენტების მეცნიერულ-ტექნიკური დამუშავება, განსაკუთრებული ღირებულების მქონე დოკუმენტებზე სადაზღვევო და ელექტრონული საარქივო ფონდის შექმნა, არქივში დაცული დოკუმენტების საფუძველზე იურიდიულ და ფიზიკურ პირებზე მომსახურება. ისტორიულად ღირებული საარქივო დოკუმენტების გამოფენის მოწყობა. ურთიერთთანამშრომლობა საზღვარგარეთის არქივებთან და საქართველოს შესახებ არსებული დოკუმენტების შემოტანა. ისტორიის ამსახველი მასალების გამოვლენა ჟურნალისა და ბუკლეტების გამოსაცემად. სამეცნიერო კონფერენციების მოწყობა.

15.1.1 საარქივო დოკუმენტების ელექტრონული არქივის შექმნა

საარქივო დოკუმენტების დასკანერება, დასკანერებული ფაილების ტექნიკური დამუშავება, ტექნიკური რევიზია, ანოტირება, ელექტრონული ფაილების თავმოყრა სპეციალურ პროგრამაში „საარქივო დოკუმენტების ელექტრონული რეესტრი“.

15.1.2 საარქივო საცავების რეაბილიტაცია

საარქივო სამმართველოში შემოსული საარქივო დოკუმენტაციის შენახვისათვის სტანდარტებით გათვალისწინებული ფონდსაცავების მოწყობა.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

თავი VI

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის საბიუჯეტო ასიგნებები და პროგრამების დაფინანსება

მუხლი 13. საბიუჯეტო ასიგნებები და პროგრამების დაფინანსება

განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის საბიუჯეტო ასიგნებები და პროგრამების დაფინანსება საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით 193267.0 ათასი ლარის ოდენობით თანდართული რედაქციით:

(ათასი ლარი)

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2014 წლის ფაქტი	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის გეგმა
1	2	3	4	5
	სულ ჯამი	156 129,5	170 031,4	193 267,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	3 658,0	3 614,0	3 655,0
	ხარჯები	129 309,5	132 391,3	149 702,7
	შრომის ანაზღაურება	35 789,3	35 134,5	38 826,5

	არაფინანსური აქტივების ზრდა	25 577,9	33 269,7	37 632,5
	ფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	2 222,9	4 400,0
	ვალდებულებების კლება	1 242,1	2 147,4	1 531,8
01 00	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო	4 865,8	4 800,1	4 957,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	120,0	125,0	125,0
	ხარჯები	4 712,1	4 730,8	4 947,0
	შრომის ანაზღაურება	3 388,3	3 468,2	3 478,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	132,3	47,0	10,0
	ვალდებულებების კლება	21,4	22,4	0,0
01 01	საკანონმდებლო საქმიანობა	4 865,8	4 800,1	4 957,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	120,0	125,0	125,0
	ხარჯები	4 712,1	4 730,8	4 947,0
	შრომის ანაზღაურება	3 388,3	3 468,2	3 478,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	132,3	47,0	10,0
	ვალდებულებების კლება	21,4	22,4	0,0
02 00	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საარჩევნო კომისია	580,5	573,6	3 313,1
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	19,0	19,0	19,0
	ხარჯები	578,9	572,3	3 305,1
	შრომის ანაზღაურება	539,5	538,1	2 699,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	8,0
	ვალდებულებების კლება	1,6	1,3	0,0
02 01	საარჩევნო სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება	580,5	573,6	526,5
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	19,0	19,0	19,0
	ხარჯები	578,9	572,3	526,5
	შრომის ანაზღაურება	539,5	538,1	489,5
	ვალდებულებების კლება	1,6	1,3	0,0
02 02	არჩევნების ჩატარების უზრუნველყოფა	0,0	0,0	2 786,6
	ხარჯები	0,0	0,0	2 778,6
	შრომის ანაზღაურება	0,0	0,0	2 209,7

	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	8,0
03 00	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა და მთავრობასთან არსებული ორგანიზაციები	38 882,5	41 081,4	53 513,7
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	530,0	555,0	560,0
	ხარჯები	22 778,2	18 226,6	22 441,9
	შრომის ანაზღაურება	7 998,1	7 887,1	8 382,1
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	16 065,2	22 796,3	30 909,0
	ვალდებულებების კლება	39,1	58,4	162,8
03 01	მთავრობის უფლებამოსილების განხორციელების ხელშეწყობა	3 373,1	3 728,5	3 350,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	118,0	119,0	119,0
	ხარჯები	3 208,0	3 463,9	3 240,0
	შრომის ანაზღაურება	2 500,9	2 358,6	2 497,2
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	149,0	227,3	110,0
	ვალდებულებების კლება	16,0	37,2	0,0
03 02	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველო	10 762,1	4 908,6	4 847,6
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	215,0	234,0	235,0
	ხარჯები	9 778,4	3 387,3	4 206,9
	შრომის ანაზღაურება	2 448,3	2 466,8	2 652,5
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	974,3	1 508,3	640,7
	ვალდებულებების კლება	9,3	13,1	0,0
03 02 01	გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სფეროს მართვა	1 052,1	1 159,6	1 147,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	48,0	52,0	53,0
	ხარჯები	1 045,9	1 062,6	1 143,0
	შრომის ანაზღაურება	849,6	867,8	910,5
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	4,2	93,2	4,8
	ვალდებულებების კლება	2,0	3,8	0,0
03 02 02	გარემოსდაცვითი პროგრამა	6 362,2	41,0	43,5
	ხარჯები	6 362,2	41,0	43,5

03 02 02 01	აჭარის სანაპირო ზოლის ჩამდინარე წყლებისა და ატმოსფერული ჰაერის აქტიურ დამაბინძურებელ კერებში გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულების მდგომარეობის მონიტორინგი	15,0	15,0	15,0
	ხარჯები	15,0	15,0	15,0
03 02 02 02	აჭარის სანაპირო ზოლის სარფი-ჩოლოქის მონაკვეთზე ზღვის წყლების ხარისხობრივი მაჩვენებლების მონიტორინგი	15,0	26,0	28,5
	ხარჯები	15,0	26,0	28,5
03 02 02 03	აჭარის სანაპირო ზოლის დროებითი ნაპირსამაგრი ღონისძიება	548,2	0,0	0,0
	ხარჯები	548,2	0,0	0,0
03 02 02 04	აჭარის სანაპირო ზოლის ადლიის ტერიტორიაზე ნაპირსამაგრი ნაგებობის მშენებლობა	5 784,0	0,0	0,0
	ხარჯები	5 784,0	0,0	0,0
03 02 03	სატყეო სექტორის განვითარება	3 347,8	3 708,1	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	167,0	182,0	0,0
	ხარჯები	2 370,3	2 283,8	0,0
	შრომის ანაზღაურება	1 598,7	1 599,1	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	970,2	1 415,1	0,0
	ვალდებულებების კლება	7,3	9,3	0,0
03 02 03 01	სატყეო სექტორის მართვა და მომსახურება	2 950,7	2 663,9	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	167,0	182,0	0,0
	ხარჯები	1 973,2	2 204,4	0,0
	შრომის ანაზღაურება	1 598,7	1 599,1	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	970,2	450,2	0,0
	ვალდებულებების კლება	7,3	9,3	0,0
03 02 03 02	ტყის მოვლა-აღდგენა	397,2	79,4	0,0
	ხარჯები	397,2	79,4	0,0
03 02 03 03	ტყის ფონდის ინვენტარიზაცია (ტყეთმომწეობა)	0,0	964,9	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	964,9	0,0
03 02 04	ტყის დაცვა და მოვლა	0,0	0,0	367,0
	ხარჯები	0,0	0,0	277,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	90,0
03 02 04 01	დეგრადირებული ტყეების აღდგენა-განახლება და ეროზიის წინააღმდეგ ბრძოლა	0,0	0,0	367,0

	ხარჯები	0,0	0,0	277,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	90,0
03 02 06	ეკოლოგიური განათლების ხელშეწყობა და ცნობიერების ამაღლება	0,0	0,0	15,0
	ხარჯები	0,0	0,0	15,0
03 02 06 02	სატყეო სექტორში განათლების ხელშეწყობა	0,0	0,0	15,0
	ხარჯები	0,0	0,0	15,0
03 02 07	ორგანიზაციული ეფექტიანობის ამაღლება	0,0	0,0	2 774,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	0,0	182,0
	ხარჯები	0,0	0,0	2 728,5
	შრომის ანაზღაურება	0,0	0,0	1 742,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	45,9
03 02 07 01	ორგანიზაციული მართვა	0,0	0,0	2 344,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	0,0	182,0
	ხარჯები	0,0	0,0	2 328,5
	შრომის ანაზღაურება	0,0	0,0	1 742,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	15,9
03 02 07 02	სატყეო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის გამართვა	0,0	0,0	430,0
	ხარჯები	0,0	0,0	400,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	30,0
03 02 08	ტყის მართვის დაგეგმვა	0,0	0,0	500,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	500,0
03 03	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტი	3 308,1	4 219,4	5 798,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	38,0	43,0	43,0
	ხარჯები	3 217,8	4 148,3	5 755,5
	შრომის ანაზღაურება	604,4	637,6	720,5
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	87,1	70,8	43,3
	ვალდებულებების კლება	3,2	0,3	0,0
03 03 01	ტურიზმისა და კურორტების სფეროს მართვა და დარგის ეფექტიანი განვითარების ხელშეწყობა	725,3	856,4	1 170,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	30,0	33,0	33,0

	ხარჯები	708,6	815,2	1 158,0
	შრომის ანაზღაურება	501,1	520,7	583,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	13,5	40,8	12,0
	ვალდებულებების კლება	3,2	0,3	0,0
03 03 01 01	ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის მართვა	725,3	761,2	829,5
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	30,0	33,0	33,0
	ხარჯები	708,6	720,1	817,5
	შრომის ანაზღაურება	501,1	520,7	583,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	13,5	40,8	12,0
	ვალდებულებების კლება	3,2	0,3	0,0
03 03 01 02	დარგის საჭიროებებისა და განვითარების პოტენციალის კვლევა და სტატისტიკის წარმოება	0,0	64,5	310,0
	ხარჯები	0,0	64,5	310,0
03 03 01 03	კერძო და საჯარო სექტორთან თანამშრომლობით აჭარაში ტურიზმის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა	0,0	1,5	0,5
	ხარჯები	0,0	1,5	0,5
03 03 01 04	დეპარტამენტის ორგანიზაციული განვითარება	0,0	29,2	30,0
	ხარჯები	0,0	29,2	30,0
03 03 02	აჭარის ტურისტული მარკეტინგი ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზარზე	0,0	2 618,7	3 772,0
	ხარჯები	0,0	2 618,7	3 772,0
03 03 02 01	რეგიონის, როგორც ტურისტული-დანიშნულების ადგილის მარკეტინგი საერთაშორისო ბაზარზე	0,0	2 231,4	3 403,0
	ხარჯები	0,0	2 231,4	3 403,0
03 03 02 02	რეგიონის ტურისტული პოტენციალის რეკლამირება ქვეყნის შიგნით	0,0	387,3	369,0
	ხარჯები	0,0	387,3	369,0
03 03 03	ტურისტული პროდუქტებისა და სერვისების განვითარება	271,9	744,3	856,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	8,0	10,0	10,0
	ხარჯები	271,9	714,3	825,5
	შრომის ანაზღაურება	103,3	116,8	136,8
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	30,0	31,3

03 03 03 01	სრულყოფილი ინფორმაციითა და ხარისხიანი მომსახურებით ტურისტების უზრუნველყოფა	271,9	356,5	466,3
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	8,0	10,0	10,0
	ხარჯები	271,9	333,0	435,0
	შრომის ანაზღაურება	103,3	116,8	136,8
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	23,5	31,3
03 03 03 02	ადამიანური რესურსების განვითარება და ტურიზმის სფეროში ცნობიერების ამაღლება	0,0	75,4	23,0
	ხარჯები	0,0	75,4	23,0
03 03 03 03	ტურიზმის დარგში მომსახურების საუკეთესო პრაქტიკის დამკვიდრების ხელშეწყობა	0,0	27,3	56,5
	ხარჯები	0,0	27,3	56,5
03 03 03 04	ტურისტული პროდუქტების განვითარება და დივერსიფიკაცია	0,0	285,1	311,0
	ხარჯები	0,0	278,6	311,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	6,5	0,0
03 03 04	რეგიონში ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა და საერთაშორისო ბაზარზე პოპულარიზაცია	2 310,9	0,0	0,0
	ხარჯები	2 237,3	0,0	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	73,6	0,0	0,0
03 03 04 01	რეგიონში ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	607,2	0,0	0,0
	ხარჯები	533,6	0,0	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	73,6	0,0	0,0
03 03 04 02	მარკეტინგული ღონისძიებების ჩატარება საერთაშორისო ბაზარზე	1 703,7	0,0	0,0
	ხარჯები	1 703,7	0,0	0,0
03 04	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საარქივო სამმართველო	1 707,3	1 822,4	2 030,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	86,0	86,0	86,0
	ხარჯები	1 650,9	1 663,5	1 806,8
	შრომის ანაზღაურება	1 389,4	1 377,6	1 401,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	56,4	158,7	224,0
	ვალდებულებების კლება	0,0	0,3	0,0
03 04 01	საარქივო ფონდის დაცვა, შენახვა, გაუმჯობესება	1 707,3	1 822,4	2 030,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	86,0	86,0	86,0

	ხარჯები	1 650,9	1 663,5	1 806,8
	შრომის ანაზღაურება	1 389,4	1 377,6	1 401,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	56,4	158,7	224,0
	ვალდებულებების კლება	0,0	0,3	0,0
03 04 01 01	საარქივო სამმართველოს მართვა და მომსახურების მიწოდება	1 624,1	1 676,7	1 625,1
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	86,0	86,0	86,0
	ხარჯები	1 585,5	1 569,6	1 607,1
	შრომის ანაზღაურება	1 389,4	1 377,6	1 401,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	38,6	106,8	18,0
	ვალდებულებების კლება	0,0	0,3	0,0
03 04 01 02	საარქივო დოკუმენტების ელექტრონული არქივის შექმნა	83,2	145,6	245,7
	ხარჯები	65,4	93,8	199,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	17,8	51,8	46,0
03 04 01 03	საარქივო საცავების რეაბილიტაცია	0,0	0,0	160,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	160,0
03 06	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტი	19 485,3	26 168,5	37 213,6
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	52,0	52,0	53,0
	ხარჯები	4 681,1	5 329,8	7 159,8
	შრომის ანაზღაურება	841,3	832,7	857,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	14 793,7	20 831,2	29 891,0
	ვალდებულებების კლება	10,6	7,5	162,8
03 06 01	საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვა	990,7	980,6	996,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	52,0	52,0	53,0
	ხარჯები	935,7	934,4	986,0
	შრომის ანაზღაურება	841,3	832,7	857,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	50,5	43,3	10,0
	ვალდებულებების კლება	4,4	3,0	0,0
03 06 02	საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა	18 494,7	25 187,9	36 217,6

	ხარჯები	3 745,4	4 395,4	6 173,8
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	14 743,2	20 788,0	29 881,0
	ვალდებულებების კლება	6,1	4,5	162,8
03 06 02 01	გზების რეაბილიტაცია	9 737,4	15 007,3	21 728,2
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	9 737,4	15 007,3	21 565,3
	ვალდებულებების კლება	0,0	0,0	162,8
03 06 02 02	ხელოვნური ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია	4 325,6	3 987,4	6 248,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	4 325,6	3 987,4	6 248,0
03 06 02 03	სამელიორაციო სისტემების რეაბილიტაცია	302,2	250,2	597,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	302,2	250,2	597,7
03 06 02 04	საგზაო ტექნიკის შექმნა	144,0	1 136,8	1 000,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	144,0	1 136,8	1 000,0
03 06 02 05	საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა	3 985,6	4 806,3	6 643,8
	ხარჯები	3 745,4	4 395,4	6 173,8
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	234,1	406,3	470,0
	ვალდებულებების კლება	6,1	4,5	0,0
03 07	ბიზნეს-ინტერესების დაცვა და ექსპორტის ხელშეწყობა	246,6	233,9	272,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	21,0	21,0	24,0
	ხარჯები	242,0	233,9	272,9
	შრომის ანაზღაურება	213,8	213,9	252,9
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	4,6	0,0	0,0
04 00	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო	14 036,9	18 913,1	12 251,2
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	321,0	224,0	224,0
	ხარჯები	8 989,7	9 440,9	8 224,2
	შრომის ანაზღაურება	4 542,6	3 323,7	3 394,8
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	4 991,4	6 438,2	4 003,0
	ფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	2 222,9	0,0
	ვალდებულებების კლება	55,8	811,1	24,0

04 01	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო	6 108,9	10 992,5	4 938,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	100,0	100,0	100,0
	ხარჯები	2 983,7	3 187,9	3 086,5
	შრომის ანაზღაურება	1 989,0	1 973,9	2 012,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	3 108,2	4 810,4	1 852,4
	ფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	2 222,9	0,0
	ვალდებულებების კლება	17,0	771,3	0,0
04 01 01	ფინანსების, ეკონომიკური პოლიტიკისა და ქონების სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	2 961,7	8 059,2	2 710,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	100,0	100,0	100,0
	ხარჯები	2 667,3	2 625,6	2 643,0
	შრომის ანაზღაურება	1 989,0	1 973,9	2 012,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	277,4	2 454,3	67,0
	ფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	2 222,9	0,0
	ვალდებულებების კლება	17,0	756,4	0,0
04 01 02	რეგიონში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა	227,4	315,0	171,6
	ხარჯები	227,4	236,7	171,6
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	75,8	0,0
	ვალდებულებების კლება	0,0	2,5	0,0
04 01 02 01	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული სახელმწიფო ქონების მართვა	111,3	53,1	68,0
	ხარჯები	111,3	50,6	68,0
	ვალდებულებების კლება	0,0	2,5	0,0
04 01 02 02	რეგიონის საინვესტიციო პოტენციალის პრომოუშენი	116,1	245,3	79,6
	ხარჯები	116,1	169,5	79,6
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	75,8	0,0
04 01 02 04	ეკონომიკური ობსერვატორია	0,0	16,5	24,0
	ხარჯები	0,0	16,5	24,0
04 01 03	ქალაქმშენებლობითი და სივრცითი მოწყობის პროგრამა	93,3	196,5	150,0
	ხარჯები	71,8	196,5	150,0

	არაფინანსური აქტივების ზრდა	21,5	0,0	0,0
04 01 03 01	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული თვითმმართველი ერთეულების სივრცითი მოწყობის დოკუმენტის შედგენა	93,3	196,5	150,0
	ხარჯები	71,8	196,5	150,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	21,5	0,0	0,0
04 01 04	სოციალური და სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახებისათვის საცხოვრებელი პირობებით უზრუნველყოფის პროგრამა	2 809,3	2 292,7	1 785,4
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	2 809,3	2 280,2	1 785,4
	ვალდებულებების კლება	0,0	12,4	0,0
04 01 05	მცირე და საშუალო ტურისტული ბიზნესის ხელშეწყობის პროგრამა	17,2	129,2	122,0
	ხარჯები	17,2	129,2	122,0
04 02	სახაზინო მომსახურება	192,4	197,9	207,6
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	9,0	9,0	9,0
	ხარჯები	192,1	197,6	204,2
	შრომის ანაზღაურება	168,1	168,2	168,2
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	3,4
	ვალდებულებების კლება	0,3	0,3	0,0
04 03	რეკრეაციული ადგილების მოვლა-შენახვა	5 098,5	5 109,6	6 527,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	94,0	94,0	94,0
	ხარჯები	3 402,0	3 547,4	4 356,3
	შრომის ანაზღაურება	924,5	892,2	924,5
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	1 667,2	1 523,9	2 147,2
	ვალდებულებების კლება	29,4	38,4	24,0
04 03 01	ბათუმის ბულვარის მართვა	1 002,5	991,5	1 064,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	94,0	94,0	94,0
	ხარჯები	983,2	967,1	1 052,9
	შრომის ანაზღაურება	924,5	892,2	924,5
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	17,0	23,4	12,0
	ვალდებულებების კლება	2,3	1,0	0,0
04 03 02	ბათუმის ბულვარის ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვისა და განვითარების ხელშეწყობა	4 096,0	4 118,1	5 462,5

	ხარჯები	2 418,8	2 580,3	3 303,4
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	1 650,2	1 500,5	2 135,2
	ვალდებულებების კლება	27,1	37,4	24,0
04 04	საგამომცემლო საქმიანობის ხელშეწყობა	221,6	208,5	223,8
	ხარჯები	221,6	208,5	223,8
04 05	დამწყები და განვითარებადი ბიზნესის ხელშეწყობა	65,3	75,5	68,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	5,0	5,0	5,0
	ხარჯები	65,3	75,5	68,9
	შრომის ანაზღაურება	61,2	61,2	61,2
04 06	საფრთხის შემცველი ობიექტებისათვის მომსახურების მიწოდება და მართვა	299,5	369,6	284,6
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	16,0	16,0	16,0
	ხარჯები	251,2	264,5	284,6
	შრომის ანაზღაურება	205,4	228,2	228,6
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	46,9	103,9	0,0
	ვალდებულებების კლება	1,4	1,2	0,0
04 07	ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციების რეგულირება და პრევენცია	2 050,8	1 959,5	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	97,0	0,0	0,0
	ხარჯები	1 873,8	1 959,5	0,0
	შრომის ანაზღაურება	1 194,4	0,0	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	169,1	0,0	0,0
	ვალდებულებების კლება	7,9	0,0	0,0
05 00	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო	31 972,6	35 755,7	40 477,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	2 385,0	2 410,0	2 433,0
	ხარჯები	28 854,9	33 112,9	39 359,9
	შრომის ანაზღაურება	15 183,5	15 572,9	16 353,6
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	3 082,8	2 559,0	1 118,0
	ვალდებულებების კლება	35,0	83,8	0,0
05 01	განათლების მართვა, კულტურისა და სპორტის სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	1 589,0	1 657,3	1 632,5

	მომუშავეთა რიცხოვნობა	58,0	58,0	62,0
	ხარჯები	1 520,1	1 550,7	1 611,5
	შრომის ანაზღაურება	1 162,6	1 167,6	1 240,9
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	60,6	98,3	21,0
	ვალდებულებების კლება	8,3	8,2	0,0
05 02	განათლების ხელშეწყობა და ხარისხის გაუმჯობესება	907,0	892,8	876,2
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	47,0	47,0	47,0
	ხარჯები	875,0	858,7	872,2
	შრომის ანაზღაურება	663,7	660,7	667,4
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	29,8	33,5	4,0
	ვალდებულებების კლება	2,2	0,6	0,0
05 02 01	ბათუმის რესურსცენტრი	142,0	137,9	142,7
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	7,0	7,0	7,0
	ხარჯები	139,4	132,8	138,7
	შრომის ანაზღაურება	104,7	98,3	104,9
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	2,0	4,5	4,0
	ვალდებულებების კლება	0,6	0,6	0,0
05 02 02	ქობულეთის რესურსცენტრი	145,0	141,8	142,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	8,0	8,0	8,0
	ხარჯები	144,6	141,8	142,8
	შრომის ანაზღაურება	112,5	112,5	112,5
	ვალდებულებების კლება	0,4	0,0	0,0
05 02 03	ხელვაჩაურის რესურსცენტრი	174,8	145,2	144,1
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	8,0	8,0	8,0
	ხარჯები	147,7	141,2	144,1
	შრომის ანაზღაურება	112,5	112,5	112,5
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	26,6	4,0	0,0
	ვალდებულებების კლება	0,5	0,0	0,0
05 02 04	ქედის რესურსცენტრი	149,1	149,3	149,9

	მომუშავეთა რიცხოვნობა	8,0	8,0	8,0
	ხარჯები	149,1	149,3	149,9
	შრომის ანაზღაურება	112,5	112,5	112,5
05 02 05	შუახვევის რესურსცენტრი	148,6	171,9	148,5
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	8,0	8,0	8,0
	ხარჯები	147,4	146,9	148,5
	შრომის ანაზღაურება	110,5	112,5	112,5
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	1,2	25,0	0,0
05 02 06	ხულოს რესურსცენტრი	147,5	146,7	148,2
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	8,0	8,0	8,0
	ხარჯები	146,8	146,7	148,2
	შრომის ანაზღაურება	111,1	112,4	112,5
	ვალდებულებების კლება	0,7	0,0	0,0
05 03	საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და ინვენტარით აღჭურვა	3 487,3	5 881,3	6 277,9
	ხარჯები	3 487,3	5 822,7	6 277,9
	ვალდებულებების კლება	0,0	58,7	0,0
05 03 01	საჯარო სკოლების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება	2 419,8	3 779,7	5 336,9
	ხარჯები	2 419,8	3 779,7	5 336,9
05 03 02	საპანსიონო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და ინვენტარით აღჭურვა	703,7	1 533,8	260,0
	ხარჯები	703,7	1 475,1	260,0
	ვალდებულებების კლება	0,0	58,7	0,0
05 03 03	საჯარო სკოლების ინვენტარითა და ლაბორატორიებით აღჭურვა	196,1	236,2	231,0
	ხარჯები	196,1	236,2	231,0
05 03 04	სპორტის განვითარების ხელშეწყობა სკოლებში	167,6	331,6	450,0
	ხარჯები	167,6	331,6	450,0
05 04	განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა	1 096,7	1 298,6	1 435,5
	ხარჯები	1 096,7	1 298,6	1 435,5
05 04 01	ვასწავლოთ მომავალი წარმატებისთვის	125,2	117,6	137,0
	ხარჯები	125,2	117,6	137,0

05 04 02	საჯარო სკოლების ბიბლიოთეკების განვითარება	62,5	76,6	40,0
	ხარჯები	62,5	76,6	40,0
05 04 03	სტუდენტთა დახმარება	771,3	923,4	1 000,0
	ხარჯები	771,3	923,4	1 000,0
05 04 04	უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა	123,6	174,4	247,4
	ხარჯები	123,6	174,4	247,4
05 04 05	უცხოეთში სტაჟირება	14,1	6,7	11,1
	ხარჯები	14,1	6,7	11,1
05 05	განათლების ხარისხის გაუმჯობესება	140,9	119,2	92,7
	ხარჯები	140,9	119,2	92,7
05 05 01	სასკოლო კლუბების ხელშეწყობა	34,1	33,2	0,0
	ხარჯები	34,1	33,2	0,0
05 05 02	კონკურსები და ოლიმპიადები	106,8	85,9	92,7
	ხარჯები	106,8	85,9	92,7
05 06	აჭარაში მოქმედი სახელმწიფო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის ხელშეწყობა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება	0,0	0,0	3 555,0
	ხარჯები	0,0	0,0	3 555,0
05 06 01	სსიპ -- შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	0,0	0,0	2 370,0
	ხარჯები	0,0	0,0	2 370,0
05 06 02	სსიპ -- სასწავლო უნივერსიტეტი-ბათუმის სახელმწიფო საზღვაო აკადემია	0,0	0,0	390,0
	ხარჯები	0,0	0,0	390,0
05 06 03	სსიპ -- ბათუმის ხელოვნების სასწავლო უნივერსიტეტი	0,0	0,0	795,0
	ხარჯები	0,0	0,0	795,0
05 07	გადლიერებული (ინგლისური ენა, ფიზიკა-მათემატიკა) და ინკლუზიური სწავლება	173,0	158,4	452,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	27,0	27,0	35,0
	ხარჯები	154,4	151,2	252,8
	შრომის ანაზღაურება	103,9	104,1	155,9
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	18,6	7,2	200,0
05 07 01	ქალაქ ბათუმის №4 საჯარო სკოლის – უცხო ენების გადლიერებული სწავლება	34,6	32,9	35,0

	მომუშავეთა რიცხოვნობა	7,0	7,0	7,0
	ხარჯები	34,6	32,9	33,0
	შრომის ანაზღაურება	23,2	23,2	23,2
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	2,0
05 07 02	ქალაქ ბათუმის №6 საჯარო სკოლის – გაძლიერებული ფიზიკა-მათემატიკის სწავლება	138,5	125,5	57,6
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	20,0	20,0	9,0
	ხარჯები	119,9	118,3	48,6
	შრომის ანაზღაურება	80,7	80,9	37,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	18,6	7,2	9,0
05 07 03	სსიპ – ქალაქ ბათუმის №26 საჯარო სკოლის ინკლუზიური სწავლება	0,0	0,0	360,3
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	0,0	19,0
	ხარჯები	0,0	0,0	171,3
	შრომის ანაზღაურება	0,0	0,0	95,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	189,0
05 08	უწყვეტი განათლება	808,8	796,2	865,3
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	143,0	143,0	143,0
	ხარჯები	758,3	778,7	855,3
	შრომის ანაზღაურება	563,7	511,6	631,4
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	50,4	15,5	10,0
	ვალდებულებების კლება	0,1	2,0	0,0
05 09	საჯარო სკოლების განვითარების ხელშეწყობა, რომლებიც ახორციელებენ საპანსიონო მომსახურებას	690,5	661,0	748,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	88,0	88,0	88,0
	ხარჯები	684,2	651,5	748,4
	შრომის ანაზღაურება	230,9	234,9	232,1
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	6,3	9,5	0,0
05 09 01	სსიპ – „სოფელ სალიბაურის №2 საჯარო სკოლის“ საპანსიონო მომსახურება	345,9	301,3	338,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	36,0	36,0	36,0

	ხარჯები	339,6	294,4	338,4
	შრომის ანაზღაურება	106,9	89,2	86,4
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	6,3	6,9	0,0
05 09 02	სსიპ – „ჩაისუბნის №2 საჯარო სკოლის“ საპანსიონო მომსახურება	121,1	106,4	130,7
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	14,0	14,0	14,0
	ხარჯები	121,1	105,9	130,7
	შრომის ანაზღაურება	43,1	38,4	38,4
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,5	0,0
05 09 03	ფრიდონ თურმანიძის სახელობის ქედის მუნიციპალიტეტის სოფელ მერისის საჯარო სკოლის საპანსიონო მომსახურება	172,5	189,0	197,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	24,0	24,0	24,0
	ხარჯები	172,5	186,9	197,0
	შრომის ანაზღაურება	52,2	68,9	68,9
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	2,1	0,0
05 09 04	სსიპ – „დაბა შუახევის საჯარო სკოლის“ საპანსიონო მომსახურება	50,9	64,3	82,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	14,0	14,0	14,0
	ხარჯები	50,9	64,3	82,4
	შრომის ანაზღაურება	28,7	38,4	38,4
05 10	სახელოვნებო განათლების ხელშეწყობა	4 661,2	4 556,1	4 503,6
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	855,0	855,0	855,0
	ხარჯები	4 360,1	4 306,7	4 474,2
	შრომის ანაზღაურება	3 991,5	4 017,5	4 032,1
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	301,1	249,4	29,4
05 10 01	ა(ა)იპ „მელიტონ ბალანჩივაძის სახელობის ხელოვნების სკოლა“	1 235,0	1 229,7	1 276,6
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	252,0	252,0	252,0
	ხარჯები	1 220,0	1 212,3	1 276,6
	შრომის ანაზღაურება	1 193,8	1 192,0	1 198,1
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	15,0	17,4	0,0
05 10 02	ა(ა)იპ „ქ. ბათუმის ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის სამუსიკო სკოლა“	1 354,8	1 312,8	1 149,1

	მომუშავეთა რიცხოვნობა	229,0	229,0	229,0
	ხარჯები	1 164,9	1 103,9	1 149,1
	შრომის ანაზღაურება	1 071,2	1 081,1	1 081,1
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	189,9	209,0	0,0
05 10 03	ა(ა)იპ „ქ. ბათუმის რევაზ ლალიძის სახელობის სამუსიკო სკოლა“	770,1	766,6	804,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	153,0	153,0	153,0
	ხარჯები	764,9	766,6	804,8
	შრომის ანაზღაურება	732,7	732,0	733,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	5,2	0,0	0,0
05 10 04	ა(ა)იპ „ქ. ბათუმის ვახტანგ ჭაბუკიანის სახელობის კლასიკური ბალეტის სკოლა“	331,0	277,9	287,5
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	52,0	52,0	52,0
	ხარჯები	265,2	277,9	287,5
	შრომის ანაზღაურება	238,3	252,0	253,6
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	65,8	0,0	0,0
05 10 05	ა(ა)იპ „აჭარის ხალხური ხელოვნების სკოლა“	345,3	347,2	352,7
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	60,0	60,0	60,0
	ხარჯები	345,3	345,7	352,7
	შრომის ანაზღაურება	283,5	282,5	287,9
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	1,5	0,0
05 10 06	ა(ა)იპ „ნიკოლოზ კანდელაკის სახელობის სამხატვრო სკოლა“	315,3	301,5	301,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	56,0	56,0	56,0
	ხარჯები	298,3	301,5	301,9
	შრომის ანაზღაურება	273,5	276,5	276,9
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	16,9	0,0	0,0
05 10 07	ა(ა)იპ „ქ. ბათუმის მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლე“	309,8	320,5	331,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	53,0	53,0	53,0
	ხარჯები	301,5	298,8	301,6
	შრომის ანაზღაურება	198,5	201,5	201,6

	არაფინანსური აქტივების ზრდა	8,4	21,6	29,4
05 11	სკოლისგარეშე სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულებების ხელშეწყობა	1 428,6	1 531,7	1 385,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	201,0	204,0	206,0
	ხარჯები	1 320,0	1 348,4	1 363,0
	შრომის ანაზღაურება	983,4	1 043,7	1 056,6
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	96,7	176,1	22,0
	ვალდებულებების კლება	11,9	7,2	0,0
05 11 01	ა(ა)იპ „ქ. ბათუმის სასპორტო სკოლა“	1 210,9	1 285,4	1 171,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	182,0	182,0	184,0
	ხარჯები	1 104,4	1 137,1	1 154,8
	შრომის ანაზღაურება	846,1	879,1	890,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	94,9	142,5	17,0
	ვალდებულებების კლება	11,6	5,8	0,0
05 11 02	ა(ა)იპ „ქ. ბათუმის საჩოგბურთო კომპლექსი“	217,7	246,3	213,2
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	19,0	22,0	22,0
	ხარჯები	215,6	211,3	208,2
	შრომის ანაზღაურება	137,3	164,6	166,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	1,8	33,6	5,0
	ვალდებულებების კლება	0,3	1,4	0,0
05 12	კულტურის განვითარება, ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია	14 103,1	14 980,3	14 914,5
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	947,0	961,0	969,0
	ხარჯები	11 574,2	13 012,4	14 086,9
	შრომის ანაზღაურება	7 175,4	7 477,5	7 871,9
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	2 519,2	1 962,5	827,6
	ვალდებულებების კლება	9,8	5,4	0,0
05 12 04	საშემსრულებლო ხელოვნების ხელშეწყობა	161,4	180,5	250,0
	ხარჯები	161,4	180,5	250,0
05 12 05	აჭარაში კინოხელოვნების განვითარების ხელშეწყობა	211,0	237,2	164,0
	ხარჯები	211,0	237,2	164,0

05 12 06	ფოლკლორის ხელშეწყობა	119,5	169,2	200,0
	ხარჯები	119,5	169,2	200,0
05 12 07	კულტურული ცხოვრების გააქტიურება და პოპულარიზაცია	827,5	1 566,4	1 227,0
	ხარჯები	827,5	1 566,4	1 227,0
05 12 07 01	ხელოვნებისა და კულტურის საქმიანობის ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია	770,7	1 511,4	1 080,0
	ხარჯები	770,7	1 511,4	1 080,0
05 12 07 02	კულტურული ცხოვრების ხელშეწყობა სოფლად	56,8	55,0	42,0
	ხარჯები	56,8	55,0	42,0
05 12 07 03	კულტურის პროდუქტების მარკეტინგი	0,0	0,0	105,0
	ხარჯები	0,0	0,0	105,0
05 12 08	კულტურის სფეროს წარმომადგენელთა პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა	0,0	0,0	171,0
	ხარჯები	0,0	0,0	171,0
05 12 09	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა, განვითარება და პოპულარიზაცია	1 390,2	1 879,3	2 649,1
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	51,0	51,0	51,0
	ხარჯები	1 059,9	1 224,6	1 875,8
	შრომის ანაზღაურება	412,3	465,3	505,2
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	328,0	652,6	773,3
	ვალდებულებების კლება	2,2	2,1	0,0
05 12 09 01	კულტურული მემკვიდრეობის მართვა	1 059,3	669,3	688,1
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	51,0	51,0	51,0
	ხარჯები	729,1	653,1	686,1
	შრომის ანაზღაურება	412,3	465,3	505,2
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	328,0	14,1	2,0
	ვალდებულებების კლება	2,2	2,1	0,0
05 12 09 02	კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნება და განვითარება	330,9	1 210,0	1 961,0
	ხარჯები	330,9	571,5	1 189,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	638,5	771,3
05 12 10	მუზეუმებისა და გალერეების განვითარება	1 704,0	2 132,3	1 582,5
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	142,0	141,0	141,0

	ხარჯები	1 445,2	1 495,0	1 570,5
	შრომის ანაზღაურება	982,1	1 023,7	1 079,1
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	258,2	637,1	12,0
	ვალდებულებების კლება	0,6	0,2	0,0
05 12 10 01	სსიპ – „აჭარის ხარიტონ ახვლედიანის სახელობის მუზეუმი“	733,8	1 279,2	667,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	69,0	68,0	68,0
	ხარჯები	629,8	677,1	655,4
	შრომის ანაზღაურება	495,6	494,5	519,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	104,0	602,2	12,0
05 12 10 02	სსიპ – „ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმი“	574,6	521,3	558,3
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	44,0	44,0	44,0
	ხარჯები	526,5	489,6	558,3
	შრომის ანაზღაურება	295,1	306,2	334,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	47,6	31,6	0,0
	ვალდებულებების კლება	0,6	0,0	0,0
05 12 10 03	სსიპ – „აჭარის ხელოვნების მუზეუმი“	259,4	211,9	231,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	21,0	21,0	21,0
	ხარჯები	208,7	211,9	231,0
	შრომის ანაზღაურება	152,3	164,7	166,5
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	50,7	0,0	0,0
05 12 10 04	ა(ა)იპ „თანამედროვე ხელოვნების სივრცე“	136,2	119,8	125,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	8,0	8,0	8,0
	ხარჯები	80,3	116,3	125,9
	შრომის ანაზღაურება	39,1	58,3	58,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	56,0	3,3	0,0
	ვალდებულებების კლება	0,0	0,2	0,0
05 12 11	სასცენო და სამუსიკო ხელოვნების ხელშეწყობა	9 567,6	8 746,1	8 670,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	754,0	769,0	777,0
	ხარჯები	7 627,7	8 070,2	8 628,6

	შრომის ანაზღაურება	5 780,9	5 988,5	6 287,6
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	1 933,0	672,8	42,3
	ვალდებულებების კლება	6,9	3,2	0,0
05 12 11 01	სსიპ – „ბათუმის თოჯინებისა და მოზარდ მაყურებელთა პროფესიული სახელმწიფო თეატრი“	1 000,5	823,1	606,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	68,0	68,0	68,0
	ხარჯები	632,0	596,3	606,8
	შრომის ანაზღაურება	531,5	527,7	531,8
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	368,5	226,8	0,0
05 12 11 02	სსიპ – „აჭარის მელიტონ კუხიანიძის სახელობის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლი“	2 114,5	1 274,8	1 454,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	111,0	119,0	127,0
	ხარჯები	985,1	1 130,9	1 412,5
	შრომის ანაზღაურება	800,5	919,7	1 057,1
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	1 129,4	143,8	42,3
05 12 11 03	სსიპ – „ბათუმის სახელმწიფო მუსიკალური ცენტრი“	4 011,9	3 877,0	3 860,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	338,0	338,0	338,0
	ხარჯები	3 664,7	3 807,0	3 860,4
	შრომის ანაზღაურება	2 516,1	2 574,9	2 575,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	344,0	70,0	0,0
	ვალდებულებების კლება	3,2	0,0	0,0
05 12 11 04	სსიპ – „ბათუმის ილია ჭავჭავაძის სახელობის სახელმწიფო პროფესიული დრამატული თეატრი“	1 333,3	1 698,3	1 532,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	130,0	137,0	137,0
	ხარჯები	1 255,6	1 469,0	1 532,4
	შრომის ანაზღაურება	1 061,6	1 094,1	1 124,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	75,0	226,6	0,0
	ვალდებულებების კლება	2,7	2,8	0,0
05 12 11 05	სსიპ – „აჭარის სახელმწიფო ვოკალური ანსამბლი ბათუმი“	586,8	554,7	570,8
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	27,0	27,0	27,0
	ხარჯები	571,4	550,3	570,8

	შრომის ანაზღაურება	435,5	435,5	435,5
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	14,4	4,0	0,0
	ვალდებულებების კლება	1,0	0,4	0,0
05 12 11 06	სსიპ – „აჭარის ხალხური ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლი ხორუმი“	520,7	518,2	645,7
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	80,0	80,0	80,0
	ხარჯები	518,9	516,7	645,7
	შრომის ანაზღაურება	435,6	436,7	563,8
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	1,7	1,5	0,0
	ვალდებულებების კლება	0,1	0,0	0,0
05 12 12	პროფესიულ-შემოქმედებითი საქმიანობის მხარდაჭერა	122,0	69,3	0,0
	ხარჯები	122,0	69,3	0,0
05 12 12 01	მწერალთა შემოქმედებითი კავშირის მხარდაჭერა	82,0	53,2	0,0
	ხარჯები	82,0	53,2	0,0
05 12 12 02	მხატვართა კავშირის მხარდაჭერა	20,0	3,6	0,0
	ხარჯები	20,0	3,6	0,0
05 12 12 03	შემოქმედებითი კავშირების მხარდაჭერა	20,0	12,5	0,0
	ხარჯები	20,0	12,5	0,0
05 13	სპორტის განვითარების ხელშეწყობა, პოპულარიზაცია და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროს ხელშეწყობა	2 886,6	3 139,7	3 151,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	19,0	19,0	20,0
	ხარჯები	2 883,8	3 134,1	3 147,0
	შრომის ანაზღაურება	308,5	311,2	326,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	4,0	4,0
	ვალდებულებების კლება	2,9	1,7	0,0
05 13 01	სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროს მართვა	381,6	419,1	427,4
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	19,0	19,0	20,0
	ხარჯები	378,7	413,4	423,4
	შრომის ანაზღაურება	308,5	311,2	326,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	4,0	4,0

	ვალდებულებების კლება	2,9	1,7	0,0
05 13 02	სპორტის ხელშეწყობა	2 191,6	2 311,9	2 336,8
	ხარჯები	2 191,6	2 311,9	2 336,8
05 13 02 01	სპორტული ღონისძიებები	1 003,0	1 264,7	1 240,4
	ხარჯები	1 003,0	1 264,7	1 240,4
05 13 02 02	აჭარის ნაკრები გუნდების წევრთა, მთავარ და პირად მწვრთნელთა მიერ მიღწეული განსაკუთრებული წარმატებების წასახალისებლად ერთჯერადი ფულადი ჯილდოები	296,3	366,8	370,0
	ხარჯები	296,3	366,8	370,0
05 13 02 03	სათამაშო და ინდივიდუალურ სახეობათა განვითარების ხელშეწყობა	407,4	420,5	592,1
	ხარჯები	407,4	420,5	592,1
05 13 02 04	აჭარის სპორტის სახეობათა ნაკრები გუნდების მზადება „ახალგაზრდული ოლიმპიური ფესტივალი თბილისი – 2015“	300,0	154,7	0,0
	ხარჯები	300,0	154,7	0,0
05 13 02 05	აჭარის ნაკრები გუნდების წევრების პირველობების გამარჯვებულებისა და პრიზიორების პირადი და მთავარი მწვრთნელების სპორტული ფორმებით აღჭურვა	122,2	0,0	0,0
	ხარჯები	122,2	0,0	0,0
05 13 02 06	მწვრთნელთა, მსაჯთა და სპორტსმენთა სოციალური მხარდაჭერა და წახალისება	62,6	105,1	134,3
	ხარჯები	62,6	105,1	134,3
05 13 03	ახალგაზრდულ საკმეთა სფეროს ხელშეწყობა	313,5	408,7	386,8
	ხარჯები	313,5	408,7	386,8
05 14	2018 წლის მსოფლიო საჭადრაკო ოლიმპიადის მხარდაჭერა	0,0	83,0	587,5
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	8,0	8,0
	ხარჯები	0,0	79,9	587,5
	შრომის ანაზღაურება	0,0	44,0	138,6
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	3,0	0,0
05 14 01	ა(ა)იპ 2018 წლის მსოფლიო საჭადრაკო ოლიმპიადის საორგანიზაციო კომიტეტი	0,0	70,8	150,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	8,0	8,0
	ხარჯები	0,0	67,7	150,0
	შრომის ანაზღაურება	0,0	44,0	138,6

	არაფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	3,0	0,0
05 14 02	2018 წლის მსოფლიო საჭადრაკო ოლიმპიადის მზადების ხელშეწყობა	0,0	12,2	437,5
	ხარჯები	0,0	12,2	437,5
06 00	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	9 195,5	9 385,1	14 057,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	117,0	118,0	131,0
	ხარჯები	8 959,4	9 251,7	13 558,3
	შრომის ანაზღაურება	1 988,4	1 992,6	2 104,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	228,8	126,2	499,6
	ვალდებულებების კლება	7,4	7,2	0,0
06 01	ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	1 610,3	1 564,6	1 722,1
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	63,0	64,0	64,0
	ხარჯები	1 573,6	1 549,6	1 612,5
	შრომის ანაზღაურება	1 322,3	1 328,1	1 335,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	30,6	10,0	109,6
	ვალდებულებების კლება	6,1	5,0	0,0
06 02	სხვადასხვა სოციალური კატეგორიის მოსახლეობის სამედიცინო დახმარება	3 365,0	3 609,1	4 850,0
	ხარჯები	3 365,0	3 609,1	4 850,0
06 02 01	მოსახლეობის ინდივიდუალური სამედიცინო დახმარება	1 351,2	1 622,2	1 600,0
	ხარჯები	1 351,2	1 622,2	1 600,0
06 02 02	გულის ქირურგია	1 205,4	1 205,4	1 300,0
	ხარჯები	1 205,4	1 205,4	1 300,0
06 02 03	სახსრების ენდოპროთეზირება	209,6	280,6	300,0
	ხარჯები	209,6	280,6	300,0
06 02 04	ამბულატორიული მაღალტექნოლოგიური დიაგნოსტიკური კვლევა	598,9	501,0	600,0
	ხარჯები	598,9	501,0	600,0
06 02 08	ონკოლოგიურ პაციენტთა დამატებითი სამედიცინო მომსახურება	0,0	0,0	700,0
	ხარჯები	0,0	0,0	700,0

06 02 09	ზოგიერთი სოციალური კატეგორიის მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების თანადაფინანსება	0,0	0,0	350,0
	ხარჯები	0,0	0,0	350,0
06 03	პირველადი ჯანდაცვის ხელშეწყობა	1 186,8	1 012,3	1 253,4
	ხარჯები	996,4	1 012,3	1 053,4
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	190,4	0,0	200,0
06 03 01	სოფლის მოსახლეობის ექიმამდელი სამედიცინო დახმარება	734,9	750,6	783,4
	ხარჯები	734,9	750,6	783,4
06 03 02	თემის სამედიცინო პუნქტებში დასაქმებული სამედიცინო პერსონალის გადაზადება	19,6	0,0	0,0
	ხარჯები	19,6	0,0	0,0
06 03 03	სოფლის ექიმების დამატებითი შრომის ანაზღაურება	241,9	261,7	270,0
	ხარჯები	241,9	261,7	270,0
06 03 04	სოფლად პირველადი ჯანდაცვის განვითარებაზე ხელშეწყობა	190,4	0,0	200,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	190,4	0,0	200,0
06 04	საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვა	729,3	898,0	1 150,5
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	30,0	30,0	43,0
	ხარჯები	727,3	791,2	1 006,5
	შრომის ანაზღაურება	365,1	369,7	464,8
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	2,0	105,5	144,0
	ვალდებულებების კლება	0,0	1,3	0,0
06 04 01	საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მართვა და მომსახურების მიწოდება	400,0	524,9	676,1
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	30,0	30,0	43,0
	ხარჯები	398,0	418,8	532,1
	შრომის ანაზღაურება	365,1	369,7	464,8
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	2,0	105,5	144,0
	ვალდებულებების კლება	0,0	0,6	0,0
06 04 02	დაავადებათა პრევენცია და პროფილაქტიკა	329,3	373,1	474,4
	ხარჯები	329,3	372,4	474,4
	ვალდებულებების კლება	0,0	0,7	0,0
06 05	სამედიცინო და სოციალური რეაბილიტაცია	893,9	722,0	848,8

	ხარჯები	893,9	722,0	848,8
06 05 01	ცერებრალური დამზღობით დაავადებულ ბავშვთა ფსიქოსომატური აბილიტაცია/რეაბილიტაცია	418,5	602,6	490,0
	ხარჯები	418,5	602,6	490,0
06 05 02	სკოლიოზით დაავადებულ ბავშვთა რეაბილიტაცია	456,9	107,7	150,0
	ხარჯები	456,9	107,7	150,0
06 05 03	შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე ბავშვთა სოციალური ადაპტაცია	18,5	11,7	36,0
	ხარჯები	18,5	11,7	36,0
06 05 04	ბავშვთა ადრეული განვითარება	0,0	0,0	172,8
	ხარჯები	0,0	0,0	172,8
06 06	მოსახლეობის გარკვეული სოციალური კატეგორიის ერთჯერადი მატერიალური დახმარება	769,6	798,7	280,0
	ხარჯები	769,6	798,7	280,0
06 06 01	100 წელს გადაცილებულ მოქალაქეებზე ერთჯერადი დახმარება	58,0	46,0	50,0
	ხარჯები	58,0	46,0	50,0
06 06 02	ახალშობილი ტყუპების ოჯახების ერთჯერადი მატერიალური დახმარება	137,0	136,0	150,0
	ხარჯები	137,0	136,0	150,0
06 06 03	2008 წლის რუსული აგრესიისა და 2012 წელს ავღანეთში დაღუპულთა ოჯახების დახმარება	78,0	79,0	80,0
	ხარჯები	78,0	79,0	80,0
06 06 04	ერთჯერადი სოციალური დახმარება	496,6	537,7	0,0
	ხარჯები	496,6	537,7	0,0
06 07	შეზღუდული შესაძლებლობების სტატუსის მქონე პირებთა და ხანდაზმულთა უზრუნველყოფა დამხმარე საშუალებებით	154,4	186,7	180,0
	ხარჯები	154,4	186,7	180,0
06 07 01	სმენადაქვეითებულ მოქალაქეთა სმენის აპარატებით უზრუნველყოფა	88,5	120,0	120,0
	ხარჯები	88,5	120,0	120,0
06 07 02	შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე და ხანდაზმულ პირთა გადაადგილების საშუალებებით უზრუნველყოფა	65,9	66,0	60,0
	ხარჯები	65,9	66,0	60,0
06 07 03	უსინათლო მოქალაქეების უზრუნველყოფა უსინათლოთა "თეთრი" ხელჯოხებით	0,0	0,7	0,0
	ხარჯები	0,0	0,7	0,0

06 08	მიუსაფარ დედათა და ბავშვთა თავშესაფრით უზრუნველყოფა	96,9	119,3	124,1
	ხარჯები	96,9	119,3	124,1
06 09	ეკომიგრანტი ოჯახების საცხოვრებლით უზრუნველყოფა	0,0	0,0	3 000,0
	ხარჯები	0,0	0,0	3 000,0
06 10	დასაქმების ხელშეწყობის უზრუნველყოფა	389,5	474,4	649,1
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	24,0	24,0	24,0
	ხარჯები	382,4	462,8	603,1
	შრომის ანაზღაურება	301,0	294,8	304,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	5,7	10,6	46,0
	ვალდებულებების კლება	1,3	0,9	0,0
06 10 01	დასაქმების ხელშეწყობის მართვა	377,1	375,4	423,2
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	24,0	24,0	24,0
	ხარჯები	370,0	363,9	377,2
	შრომის ანაზღაურება	301,0	294,8	304,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	5,7	10,6	46,0
	ვალდებულებების კლება	1,3	0,9	0,0
06 10 02	პროფესიული გადამზადება	0,0	98,9	155,9
	ხარჯები	0,0	98,9	155,9
06 10 03	შრომის ბაზრის კვლევა	12,4	0,0	0,0
	ხარჯები	12,4	0,0	0,0
06 10 04	სააგენტოს საქმიანობის პოპულარიზაცია	0,0	0,0	70,0
	ხარჯები	0,0	0,0	70,0
07 00	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	5 937,4	6 735,8	7 547,2
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	166,0	163,0	163,0
	ხარჯები	5 400,1	6 004,7	6 680,3
	შრომის ანაზღაურება	2 149,0	2 351,8	2 413,7
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	530,7	720,5	866,9
	ვალდებულებების კლება	6,6	10,6	0,0
07 01	აგროსასურსათო სექტორის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	1 245,7	1 665,8	1 688,2

	მომუშავეთა რიცხოვნობა	68,0	68,0	68,0
	ბარჯები	1 231,0	1 646,9	1 678,8
	შრომის ანაზღაურება	1 036,0	1 411,8	1 421,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	11,2	13,7	9,4
	ვალდებულებების კლება	3,6	5,1	0,0
07 02	სოფლის მეურნეობის მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	1 179,2	1 523,0	1 545,6
	ბარჯები	1 179,2	1 523,0	1 545,6
07 02 01	სოფლის მეურნეობის მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	1 179,2	1 428,7	1 266,6
	ბარჯები	1 179,2	1 428,7	1 266,6
07 02 02	ბადის მობილური შემასხურებელი აპარატებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	0,0	94,2	184,0
	ბარჯები	0,0	94,2	184,0
07 02 04	თხილის შესაგროვებელი აპარატებითა და გამრჩევი-დანადგარებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	0,0	0,0	95,0
	ბარჯები	0,0	0,0	95,0
07 03	მემცენარეობის დარგის განვითარების ხელშეწყობა	1 364,2	858,3	1 103,5
	ბარჯები	1 364,2	858,3	1 103,5
07 03 01	მრავალწლიანი ხეხილოვანი კულტურების ნერგებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	152,6	193,2	0,0
	ბარჯები	152,6	193,2	0,0
07 03 02	ფერმერთა ნაკვეთებზე ნიადაგის ნაყოფიერების დონის ამაღლების მიზნით ქიმიური მელიორაციის ღონისძიებების გამოყენება	632,0	0,0	0,0
	ბარჯები	632,0	0,0	0,0
07 03 03	სასათბურე კონსტრუქციებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	466,5	479,0	300,0
	ბარჯები	466,5	479,0	300,0
07 03 06	სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემდგომი განვითარების ხელშეწყობი ღონისძიებების განხორციელება	113,1	0,0	0,0
	ბარჯები	113,1	0,0	0,0
07 03 07	ხილისა და ბოსტნეულის საშრობი-დანადგარებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა	0,0	84,5	0,0

	უზრუნველყოფის ხელშეწყობა			
	ხარჯები	0,0	84,5	0,0
07 03 08	ფერმერულ მეურნეობებში სასათბურე ტექნოლოგიების-დანერგვის გზით მარწყვის კულტურის წარმოების განვითარების ხელშეწყობა	0,0	101,6	0,0
	ხარჯები	0,0	101,6	0,0
07 03 09	მრავალწლიანი ხეხილოვანი კულტურების ბაღების გაშენების ხელშეწყობა ფერმერულ მეურნეობებში	0,0	0,0	751,8
	ხარჯები	0,0	0,0	751,8
07 03 11	წვეთოვანი სარწყავი სისტემებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	0,0	0,0	51,7
	ხარჯები	0,0	0,0	51,7
07 04	მეცხოველეობის დარგის განვითარების ხელშეწყობა	241,2	749,4	457,2
	ხარჯები	241,2	749,4	457,2
07 04 01	თაფლის საწური აპარატებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	0,0	59,6	78,8
	ხარჯები	0,0	59,6	78,8
07 04 02	რძის გადამამუშავებელი აპარატებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	0,0	119,9	378,4
	ხარჯები	0,0	119,9	378,4
07 04 03	მარცვლეულისა და უხეში საკვების საფქვავე-დანადგარით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	0,0	70,0	0,0
	ხარჯები	0,0	70,0	0,0
07 04 04	მაღალპროდუქტიული მერმეული მიმართულების პირუტყვით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა	0,0	499,9	0,0
	ხარჯები	0,0	499,9	0,0
07 04 05	მეფუტკრეობის განვითარების ხელშეწყობა	241,2	0,0	0,0
	ხარჯები	241,2	0,0	0,0
07 06	აგროსერვისის განვითარება რეგიონში	1 498,8	1 601,3	1 613,1
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	77,0	74,0	74,0
	ხარჯები	1 046,2	889,0	1 555,6
	შრომის ანაზღაურება	845,7	650,4	700,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	449,5	706,8	57,5
	ვალდებულებების კლება	3,1	5,5	0,0
07 06 01	აგროსერვისის ცენტრის მომსახურების მიწოდება და მართვა	1 498,8	1 601,3	1 613,1

	მომუშავეთა რიცხოვნობა	77,0	74,0	74,0
	ხარჯები	1 046,2	889,0	1 555,6
	შრომის ანაზღაურება	845,7	650,4	700,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	449,5	706,8	57,5
	ვალდებულებების კლება	3,1	5,5	0,0
07 07	ლაბორატორიული კვლევითი მომსახურება	408,3	338,2	1 139,7
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	21,0	21,0	21,0
	ხარჯები	338,3	338,2	339,7
	შრომის ანაზღაურება	267,2	289,6	292,3
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	70,0	0,0	800,0
08 00	უმალესი განათლებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	2 791,0	2 358,6	0,0
	ხარჯები	2 358,2	2 260,7	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	432,8	97,9	0,0
08 01	სსიპ – „შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	1 590,5	1 608,6	0,0
	ხარჯები	1 431,1	1 510,7	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	159,4	97,9	0,0
08 02	სსიპ – „სასწავლო უნივერსიტეტი ბათუმის საზღვაო სასწავლებელია“	450,5	0,0	0,0
	ხარჯები	177,1	0,0	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	273,4	0,0	0,0
08 03	სსიპ – „ბათუმის ხელოვნების სასწავლო უნივერსიტეტი“	750,0	750,0	0,0
	ხარჯები	750,0	750,0	0,0
09 00	საერთო-დანიშნულების რესპუბლიკური გადასახდელები	47 867,2	50 428,0	57 148,9
	ხარჯები	46 678,2	48 790,8	51 185,9
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	114,0	484,6	218,0
	ფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	4 400,0
	ვალდებულებების კლება	1 075,0	1 152,6	1 345,0
09 01	ადგილობრივ თვითმმართველ ერთეულებზე გადასაცემი კაპიტალური ფინანსური დახმარება	0,0	26 380,3	42 845,2
	ხარჯები	0,0	26 380,3	42 845,2

09 01 01	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტი	0,0	8 758,4	16 000,0
	ხარჯები	0,0	8 758,4	16 000,0
09 01 02	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	0,0	10 953,3	17 309,1
	ხარჯები	0,0	10 953,3	17 309,1
09 01 03	ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	0,0	1 454,4	2 172,7
	ხარჯები	0,0	1 454,4	2 172,7
09 01 04	ქედის მუნიციპალიტეტი	0,0	2 445,6	4 153,2
	ხარჯები	0,0	2 445,6	4 153,2
09 01 05	შუახევის მუნიციპალიტეტი	0,0	1 468,5	450,0
	ხარჯები	0,0	1 468,5	450,0
09 01 06	ხულოს მუნიციპალიტეტი	0,0	1 300,0	2 760,2
	ხარჯები	0,0	1 300,0	2 760,2
09 02	ადგილობრივ თვითმმართველ ერთეულებზე გადასაცემი სპეციალური ფინანსური დახმარება	45 287,7	805,7	2 995,7
	ხარჯები	45 287,7	805,7	2 995,7
09 02 01	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტი	16 448,5	29,4	0,0
	ხარჯები	16 448,5	29,4	0,0
09 02 02	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	18 901,1	347,5	1 762,4
	ხარჯები	18 901,1	347,5	1 762,4
09 02 03	ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	2 165,2	47,4	678,3
	ხარჯები	2 165,2	47,4	678,3
09 02 04	ქედის მუნიციპალიტეტი	4 778,7	52,5	279,0
	ხარჯები	4 778,7	52,5	279,0
09 02 05	შუახევის მუნიციპალიტეტი	1 497,6	129,2	100,3
	ხარჯები	1 497,6	129,2	100,3
09 02 06	ხულოს მუნიციპალიტეტი	1 496,6	199,7	175,7
	ხარჯები	1 496,6	199,7	175,7
09 03	სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით დაფუძნებული კერძო სამართლის იურიდიული პირების საწესდებო კაპიტალის ზრდა	600,0	20 995,4	4 400,0
	ხარჯები	600,0	20 995,4	0,0
	ფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	4 400,0
09 03 01	მპს სტადიონი	0,0	17 984,4	0,0

	ხარჯები	0,0	17 984,4	0,0
09 03 02	შპს „ჰიგინა 2009“	600,0	3 011,0	4 400,0
	ხარჯები	600,0	3 011,0	0,0
	ფინანსური აქტივების ზრდა	0,0	0,0	4 400,0
09 04	საწვეროები საერთაშორისო ორგანიზაციებში	17,0	9,2	15,0
	ხარჯები	17,0	9,2	15,0
09 05	სარეზერვო ფონდი	0,0	0,0	3 780,0
	ხარჯები	0,0	0,0	3 780,0
09 06	სესხების მომსახურების ხარჯები	273,4	367,6	570,0
	ხარჯები	273,4	367,6	570,0
09 06 01	გერმანიის რეკონსტრუქციის საკრედიტო ბანკიდან (KfW) მიღებული სესხის მომსახურების ხარჯები	237,5	328,9	500,0
	ხარჯები	237,5	328,9	500,0
09 06 02	ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკიდან (EBRD) მიღებული სესხის მომსახურების ხარჯები	35,9	38,7	70,0
	ხარჯები	35,9	38,7	70,0
09 07	უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით განსაზღვრული საინვესტიციო პროექტები და ამ პროექტების თანადაფინანსების ხარჯები	613,9	717,1	1 198,0
	ხარჯები	500,0	232,5	980,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	114,0	484,6	218,0
09 07 01	აჭარის წყალმომარაგებისა და წყალანიერების სისტემების რეაბილიტაცია	61,3	0,0	280,0
	ხარჯები	61,3	0,0	280,0
09 07 02	აჭარის მყარი ნარჩენების მართვის მომსახურების გაუმჯობესება და გაფართოება	306,2	484,6	218,0
	ხარჯები	192,2	0,0	0,0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	114,0	484,6	218,0
09 07 03	რეგიონის აგრარული სექტორის ხელშეწყობა	246,4	232,5	0,0
	ხარჯები	246,4	232,5	0,0
09 07 04	მდგრადი სოფლის მეურნეობა აჭარაში	0,0	0,0	700,0
	ხარჯები	0,0	0,0	700,0
09 08	უცხოეთიდან მიღებული სესხების დაბრუნება	1 075,0	1 152,6	1 345,0
	ვალდებულებების კლება	1 075,0	1 152,6	1 345,0

09 08 01	კომუნალური ინფრასტრუქტურის დაწესებულებათა რეაბილიტაციისათვის (KfW) მიღებული სესხის დაბრუნება	1 069,2	1 146,3	1 300,0
	ვალდებულებების კლება	1 069,2	1 146,3	1 300,0
09 08 02	ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკიდან (EBRD) მიღებული სესხის დაბრუნება	5,8	6,3	45,0
	ვალდებულებების კლება	5,8	6,3	45,0

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

თავი VII მარეგულირებელი ნორმები

მუხლი 14. საწევროები საერთაშორისო ორგანიზაციებში

განისაზღვროს საერთაშორისო ორგანიზაციებში საწევროები 15.0 ათასი ლარის ოდენობით, საწევროების გადახდა ხორციელდება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის აპარატის მეშვეობით.

მუხლი 15. სარეზერვო ფონდი

განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სარეზერვო ფონდი 3780.0 ათასი ლარის ოდენობით, რომელსაც განკარგავს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე.
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

მუხლი 16. სესხების მომსახურება

განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის სესხების მომსახურების საბიუჯეტო ასიგნება 570.0 ათასი ლარის ოდენობით. აღნიშნული ასიგნების ფარგლებში ანგარიშსწორებას ახორციელებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო.

მუხლი 17. საინვესტიციო პროექტების თანადაფინანსება

განისაზღვროს უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით განსახორციელებელი საინვესტიციო პროექტები და ამ პროექტების თანადაფინანსების ხარჯები 1198.0 ათასი ლარის ოდენობით. აღნიშნული ასიგნების ფარგლებში ანგარიშსწორებას ახორციელებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო. აქედან, „მდგრადი სოფლის მეურნეობა აჭარაში“ პროექტის დაფინანსება ხორციელდება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე.

მუხლი 18. გრანტები

1. განისაზღვროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტებზე გადასაცემი ფინანსური დახმარება 45840.9 ათასი ლარის ოდენობით, თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტებთან ანგარიშსწორებას, მათზე გადასაცემი გრანტის ფარგლებში ახორციელებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო.

2. თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტებზე გამოყოფილი ფინანსური დახმარების ფარგლებში კაპიტალური პროექტების ჩამონათვალს ამტკიცებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა.
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

მუხლი 19. სახელმწიფო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების დაფინანსება

განისაზღვროს სახელმწიფო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებათა საბიუჯეტო ასიგნება 3555.0 ათასი ლარის ოდენობით. აღნიშნული დაწესებულებების დაფინანსება ხორციელდება უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების წერილობითი მოთხოვნით, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს მიერ შესაბამის სახელმწიფო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებასა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს შორის გაფორმებული თანადაფინანსების ხელშეკრულების საფუძველზე.
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის 21 დეკემბრის კანონი №16-უ.ს.რ.ს. - ვებგვერდი, 22.12.2016წ.

მუხლი 20. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ განსახორციელებელი ღონისძიებები

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მოსახლეობისათვის უწყვეტი სამედიცინო მომსახურების მიწოდების მიზნით, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2015 წლის პროგრამის „სხვადასხვა სოციალური კატეგორიის მოსახლეობის სამედიცინო დახმარება“

(პროგრამული კოდი - 0602) შესაბამისი ქვეპროგრამების ფარგლებში 2015 წელს გაცემული ვაუჩერები, რომლებიც ვერ დაფინანსდა 2015 წელს, დაფინანსდეს ამ კანონით სამინისტროს პროგრამის - „სხვადასხვა სოციალური კატეგორიის მოსახლეობის სამედიცინო დახმარება“ (პროგრამული კოდი - 0602) შესაბამისი ქვეპროგრამების ასიგნებებიდან.

მუხლი 21. პრემიები, დანამატები და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული დახმარებები

2016 წლის განმავლობაში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების მუშაკებზე პრემიების, დანამატებისა და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული დახმარებების გაცემა განხორციელდეს დამტკიცებული ასიგნებების ფარგლებში.

მუხლი 22. დავალიანებების დაფარვა

წინა წლებში წარმოქმნილი ფაქტობრივი დავალიანების დასაფარავად შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს 2016 წელს საბიუჯეტო ორგანიზაციებისა და დაწესებულებებისათვის ხარჯების ეკონომიკური კლასიფიკაციის შესაბამისი მუხლის მიხედვით დამტკიცებული სახსრები იმ პირობით, რომ არ იქნება დაშვებული ამ მუხლის მიხედვით ახალი დავალიანების დაგროვება, რაზეც მთელი პასუხისმგებლობა ეკისრება შესაბამის საბიუჯეტო ორგანიზაციასა და დაწესებულებას.

მუხლი 23. ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამები და ქვეპროგრამები

1. დამტკიცდეს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტით გათვალისწინებული პროგრამები და ქვეპროგრამები თანახმად დანართისა.

2. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2016 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტით გათვალისწინებულ პროგრამებსა და ქვეპროგრამებში ცვლილებები, ხორციელდება მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 24. ასიგნებების გადანაწილება

ნება დაერთოს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის მინისტრს „საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის“ 92-ე მუხლის და „საბიუჯეტო პროცესისა და უფლებამოსილებათა შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის 33¹ მუხლის შესაბამისად და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის 2015 წლის 9 ივნისის N10 დადგენილების საფუძველზე განახორციელოს ბიუჯეტით გათვალისწინებული პროგრამების, ქვეპროგრამების და საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მუხლებს შორის თანხების გადანაწილება.

თავი VIII დასკვნითი დებულებანი

მუხლი 25. კანონის ამოქმედება

1. ეს კანონი ამოქმედდეს 2016 წლის 1 იანვრიდან.

2. ამ კანონის ამოქმედებისთანავე ძალადაკარგულად გამოცხადდეს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონი „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2015 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ“. (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, www.matsne.gov.ge 190040000.30.056.016044, 23 /12/2014)

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის
მთავრობის თავმჯდომარე

არჩილ ხაბაძე

ჩაქვი,

30 დეკემბერი 2015 წ.

N157-უ.ს.რ.ს.

